

Voorzitter: H. Sietsma (GroenLinks)

Namens de raad: E. Hillekens (GroenLinks), T. van de Vendel (GroenLinks), P. Swart (GroenLinks), F. Folkerts (GroenLinks), R. Gierkink (PvdA), R. Tjepkema (PvdA), J. Lo-A-Njoe (D66), M. Martinez Doubiani (D66), A. Poelstra (D66), B. Hekkema (PvdD), M. Sloot (Stadspartij 100%), J. Dijk (SP), D. Brandenburg (SP), F. Mertens (SP), E. Akkerman (VVD), M. Goodijk (S&S), F. de Knijff (S&S), E. Bernabela (PvhN), D. Ram (PVV)

Namens het college: R. van Niejenhuis (wethouder), C. Bloemhoff (wethouder), I. Jongman (wethouder)

Gastprekers: M. Uyterlinde (Verwey-Jonker Instituut), M. Vaes (Gemeente Mechelen BE), M. Pastors (Nationaal Programma Rotterdam-Zuid), R. Meyer (Nationaal Programma Heerlen-Noord)

Namens de griffie: J. Spier

Expertmeeting wijkvernieuwing

00:18:53

Voorzitter: Beste mensen, goedenavond. Ook Marco Pastors en Ron, achter in de zaal, goedenavond. Welkom bij deze expertmeeting, of deskundigenbijeenkomst in goed Nederlands, over de wijkvernieuwing. Ik dacht: gezien het karakter van de avond ga ik niet op de voorzittersstoel zitten. Ik doe het met een loopmicrofoon, dan kan ik ook uit beeld. Het gaat vanavond om een aantal deskundigen die ons gaan bijlichten over hun ervaringen in wijkvernieuwing en nationale programma's. Welkom ook aan de belangstellenden op de publieke tribune en aan inwoners die meekijken. Een speciaal welkom aan de leden van de maatschappelijke coalitie Groningen-Noord. Welkom aan de pers natuurlijk, die is ook aanwezig.

00:19:51

Voorzitter: Deze bijeenkomst is een gevolg van een motie over de wijkvernieuwing die vorig jaar in de raad is aangenomen bij het voorjaarsdebat. Die valt precies op het moment dat de wijkvernieuwing in Groningen in een nieuwe fase komt. Daarover is maandag ook een brief met een bijlage verschenen vanuit het college. Die heeft misschien nog niet iedereen gelezen, maar die kan ik u aanraden. We gaan op een later moment inhoudelijk daarover in debat. We hebben in overleg met de indiener van die motie destijds - onder andere Jimmy Dijk - in de Agendacommissie bedacht: we maken daar een treintje van, zoals dat heet. In december zijn jullie bijgepraat over wat we al doen in de wijkvernieuwing. Hoe hebben we dat de afgelopen jaren aangepakt?

00:20:33

Voorzitter: We hebben nu deze bijeenkomst met een aantal deskundigen. Dan gaan we doen waar de motie om vroeg: in gesprek met inwoners. We hebben vanmiddag in de Agendacommissie bedacht dat we er misschien wel drie bijeenkomsten aan wijden. Het gaat om een groot aantal wijken die misschien niet per se verschillen, maar dan heb je het wel over een groot gezelschap. Het programma daarvoor krijgen jullie binnenkort. We gaan nu luisteren naar een aantal voorbeelden van wijkvernieuwingsprojecten elders, in Heerlen-Noord, in Rotterdam-Zuid - dat loopt het langst - en ook een voorbeeld uit Mechelen in België. Dat is bedoeld als inspiratie om ons te voeden met geleerde lessen.

00:21:32

Voorzitter: De griffie heeft het allemaal mooi uitgeschreven, en zij gaan er natuurlijk dwars doorheen. Ik zal de sprekers kort inleiden. We beginnen zometeen met Matthijs Uyterlinde van het Verwey-Jonker Instituut. Hij is onderzoeker op het gebied van wijkvernieuwingsprojecten. Na hem komt Mathias Vaes aan het woord. Dat doen we online. Hij zit ergens in een vakantiehuisje. Hij werkt in Mechelen in België, en het was te ver om hierheen te reizen. Dan komt Marco Pastors aan het woord over de wijkvernieuwing in Rotterdam-Zuid, en tot slot Ron Meyer. We hebben voor iedereen een presentatie van ongeveer 20 minuten. Dan is er ruimte voor het stellen van vragen. Kritische vragen zijn uiteraard van harte welkom. Ik stel voor dat we die vragen zoveel mogelijk opsparen tot de presentaties zijn afgerond. Tenzij u zegt: "Ik snap echt niet wat je nu zegt", dan moet je dat vooral melden.

00:22:41

Voorzitter: We hadden de bedoeling om dit gesprek te laten leiden door een specialist op het gebied van dorps- en wijkvernieuwing, namelijk Tijmen Hordijk. Hij is ziek, dus ik heb me vanmiddag zitten inlezen in het onderwerp en in de achtergronden van onze sprekers. Van harte welkom. Heel fijn dat jullie hier met zijn drieën zijn. Ik weet niet of onze Belgische spreker ons kan horen. Dan is hij ook van harte welkom. Daarmee gaan we het doen. Het boekje wat ik eerder noemde staat online, dat heb ik geprint. Het is aardig om te lezen, het gaat over de ambities. We beginnen met een presentatie van Matthijs Uyterlinde van het Verwey-Jonker Instituut. Hij zal iets vertellen over de historie van de wijkaanpak in Nederland. Hij zal ook ingaan op een recent rapport dat aan de basis van de aanpak voor het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid heeft gestaan. Dat kan hij ongetwijfeld zelf beter toelichten. Ga je gang.

00:23:51

De heer Uyterlinde: Goedenavond. Leuk om hier te zijn! Matthijs Uyterlinde, onderzoeker bij het Verwey-Jonker Instituut. Stadssocioloog, wijkenonderzoeker, al een jaar of 20. Sinds eind jaren '90 bezig met wijkaanpak en wijkvernieuwing, en ook de vraagstukken en problemen die zich opstapelen in kwetsbare gebieden. Ik vind het leuk om in Groningen te zijn. Groningen is niet zomaar een stad op het terrein van wijkvernieuwing en wijkaanpak. Groningen is, ik weet niet of dat heel breed bekend en gedeeld is, één van de steden in Nederland waar een soort continuïteit in het beleid is als het gaat om kwetsbare gebieden of wijken.

00:24:48

De heer Uyterlinde: Vijf jaar geleden was er een congres in Groningen, Vooruit met de wijk!, georganiseerd door de gemeente samen met het G40-stedennetwerk. Daar mocht ik ook een verhaaltje vertellen. Toenmalig wethouder Van der Schaaf was daar ook één van de sprekers. Dat congres was bedoeld om de wijkaanpak te agenderen. Landelijk was er veel minder aandacht voor. Dat duurde ongeveer tien jaar. Het is sinds kort weer veranderd. In de tijd dat er landelijk vooral aandacht was voor andere vraagstukken, is men in Groningen gestart met de wijkvernieuwing in Selwerd, in De Wijert, in Beijum. Groningen is een stad waar altijd feeling is geweest met verschillen tussen wijken en vraagstukken in wijken. Het is mooi dat het niet verminderd is.

00:25:33

De heer Uyterlinde: Als je kijkt naar de geschiedenis... Het was al aangekondigd, ik zou even teruggaan in de tijd. Wijkaanpak, gebiedsaanpak en wijkvernieuwing hebben een lange beleidstraditie in Nederland. Je zou kunnen zeggen dat het teruggaat naar de wederopbouw toen we ons land, onze steden die in puin lagen, wijk voor wijk aan het opbouwen waren. Eind jaren '60 was daar de stadsvernieuwing, de aanpak van de verkrotte binnensteden. Daar is veel fysiek geïnvesteerd. Gaandeweg was het besef dat er ook sociaal een en ander nodig was, toen kwam de sociale vernieuwing. In de jaren '90 werd het grotestedenbeleid geboren. Dat was de aanpak van de naoorlogse buitenwijken, de wijken die tijdens de wederopbouw gebouwd zijn en die toen aan groot onderhoud toe waren.

00:26:17

De heer Uyterlinde: Dat beleid heeft tot tien jaar geleden gelopen en is toen vroegtijdig beëindigd. Er was een andere politieke wind. Er was een grote economische crisis gaande, de kredietcrisis. Het beleid wat oorspronkelijk tot 2015 zou lopen, en voor de 40 krachtwijken ofwel de Vogelaarwijken die daarvan deel uitmaakten zelfs tot 2018, werd in 2012 vroegtijdig stopgezet. Er waren andere zaken aan de orde. Er was één uitzondering, dat was Rotterdam-Zuid. Daar zal Marco Pastors straks meer over vertellen. In alle andere gebieden werden de geldkranen geleidelijk dichtgedraaid. Gemeentes waren vooral druk met reorganiseren, met bezuinigen, met de decentralisaties in het sociaal domein. Er was een nieuwe Woningwet die woningcorporaties terugdrong tot hun kerntaken.

00:27:04

De heer Uyterlinde: Zo zag je dat er opnieuw een opstapeling ontstond van vraagstukken in wijken waar weinig aandacht voor was. Dat heeft afgelopen zomer geleid tot het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, gelanceerd door Hugo de Jonge. Aan dat nationaal programma ging vooraf dat vijftien burgemeesters, waaronder de burgemeester van Groningen, de noodklok hebben geluid. Zij zagen dat de vraagstukken in hun wijken, de tweedeling in de maatschappij, zeker door de coronacrisis verergerden en dat het zorgde voor verschillen tussen goede en slechte wijken. De kloof nam toe. Zij hebben gepleit voor een soort groot herstelplan, en daar is uiteindelijk het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid uitgekomen.

00:27:47

De heer Uyterlinde: Wat zagen de burgemeesters? Zij zagen de leefbaarheidverschillen tussen wijken groeien. De wijken waar veel sprake was van overlast, daar trokken veel huishoudens met hogere inkomens sneller weg. De wijken waar het goed ging groeiden. De kansenongelijkheid is een oud thema, maar de actualiteit daarvan is groot. We weten uit onderzoek dat het uitmaakt in wat voor buurt jouw wieg staat. Word je in een slechte wijk geboren, dan heb je het moeilijker om op te klimmen op de maatschappelijke ladder. Daar zijn de wetenschappers het, na een lange tijd veel debat erover te hebben gehad, inmiddels over eens.

00:28:27

De heer Uyterlinde: Dan is er de drugsriminaliteit en ondermijnende criminaliteit. Dat is een vraagstuk wat de afgelopen vijf à tien jaar aan het licht gekomen: hoe wijdvertakt de drugseconomie is, hoe sterk die netwerken geworteld zijn in kwetsbare wijken, en hoe

verleidelijk het is voor jongeren, juist in de kansarme wijken, om een carrière te maken in het criminele circuit. Dan zien we ook het afbrokkelend of afnemend vertrouwen in overheden en instituties. Dat zien we juist in de kwetsbare wijken. Daar is de verkiezingsopkomst het laagst, daar is het vertrouwen van bewoners in dat wat de overheid, de gemeente of de woningcorporatie voor hen kan betekenen het laagst.

00:29:04

De heer Uyterlinde: We hebben gezondheidsverschillen, dat weten we ook al heel lang. Soms heb je tussen de ene en de andere wijk... Er hoeft maar een weg of een spoorlijn tussen te liggen, en het kan tien tot vijftien jaar in levensverwachting schelen. Dan zijn er ook nog allerlei andere opgaven die op onze steden en onze wijken afkomen: de woningbouwopgave, de verdichting, de verduurzamingsopgave, de energietransitie, aardgasvrije wijken, de instroom van vluchtelingen en statushouders. Er is veel aan de hand in die wijken. Dat vraagt om een aanpak waar je niet alleen met een fysieke opgave aan de slag kunt, maar waar je alle beleidsterreinen voor nodig hebt. Een integrale wijkaanpak.

00:29:39

De heer Uyterlinde: Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid heeft het vraagstuk opgepakt. Als je het mij vraagt, was het nodig en is het goed dat het gebeurd is. Het mooie aan het programma is dat het meteen onderkent dat dit een ingewikkeld vraagstuk is wat een lange adem vraagt. Het doel van het programma is de leefbaarheid en de veiligheid in de meest kwetsbare gebieden van Nederland de komende vijftien tot twintig jaar op orde brengen, en daarbij het perspectief van bewoners te verbeteren. Die meest kwetsbare gebieden, daarvan zijn er 20 geselecteerd. Groningen-Noord is er één van. Heerlen en Rotterdam, die hier aanwezig zijn, zitten ook in dat programma. Zo zijn er nog zeventien.

00:30:17

De heer Uyterlinde: Overigens zijn ook in de steden die niet hierin zitten wel degelijk wijken waar iets aan de hand is. Die zijn ook bezig maar hebben nog niet de Rijkssteun. Toen het programma tot stand kwam, een jaar of twee à drie geleden, kregen wij bij het Verwey-Jonker Instituut de vraag van het ministerie van BZK: "We hebben zo'n lange traditie aanwijkaanpak. Er wordt al zoveel gedaan, er is al zoveel onderzoek gedaan, er zijn al zoveel projecten geweest. Kunnen jullie de belangrijkste lessen voor de wijkaanpak op een rij zetten? Het liefst in een simpel lijstje, de tien geboden van de wijkaanpak. Dan weten we wat we aan de gemeentes moeten meegeven." Dat is een ingewikkelde vraag, we hebben het toch geprobeerd en daar is dit rapport uitgekomen: perspectief bieden.

00:30:59

De heer Uyterlinde: Wat wij eigenlijk constateerden toen we alle onderzoeken tegen het licht hielden, is dat de manier waarop we aankijken tegen wijkverbetering en wijkvernieuwing en de manier waarop we denken dat het effectief kan worden gerealiseerd, aan het veranderen is. Er is eigenlijk een nieuwe werkwijze, een nieuwe benadering, een nieuw paradigma heeft zich gevormd, en dat is zich misschien nog deels aan het vormen. Het nieuwe paradigma wil ik kort proberen uit te leggen. Daarmee start ik met het oude paradigma, de oude manier waarop we altijd in wijkverbetering hebben geïnvesteerd, of in ieder geval de laatste 20 à 25 jaar.

00:31:35

De heer Uyterlinde: De vraag die eronder ligt is: verbeter je de wijk of help je de bewoner? Wat we hebben gedaan tijdens het grotestedenbeleid is veel goedkope huurwoningen slopen en gemengd terugbouwen, met het idee dat als je sterke schouders in de wijken brengt die wijken er beter van worden. Dat klopt, want als je hogere inkomens in de wijk brengt stijgt het gemiddeld inkomen, dan stijgt het opleidingsniveau. Dan is er meer draagvlak voor voorzieningen, en het wordt vaak veiliger. Alleen waren de problemen van de mensen die al in die wijken woonden niet altijd daarmee opgelost. Sterker nog, die mensen werden vaak uitverhuisd naar andere wijken. Het zorgde voor verdringing en gentrificering. Dat is de diepgewortelde kritiek op wijkaanpak en wijkverbetering geweest.

00:32:20

De heer Uyterlinde: Die neerwaartse spiraal begint met verloedering en zorgt dat mensen die weg kunnen ook weggaan. Mensen die niet weg kunnen vinden het steeds onprettiger worden want de overlast neemt toe, de sociale controle neemt af, de criminaliteit neemt toe. Toen gingen we ingrijpen in de fysieke structuur om de neerwaartse spiraal te doorbreken. De ambitie die onder het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid ligt is om niet alleen die gebieden te verbeteren, maar om mensen vooruit te helpen door die gebieden te verbeteren. Dat hebben we samengevat in dit plaatje, waarbij je kan zeggen: het gaat niet om de plek maar om de mens, om de perspectieven van de bewoners.

00:32:55

De heer Uyterlinde: De veranderingstheorie die daaronder zit begint met het investeren in kansen van mensen in de wijken. Dat doe je door goed onderwijs te bieden, door mensen toe te leiden naar betaald werk, zodat ze kunnen meedoen in de samenleving, door te zorgen dat mensen meer werk maken van gezond leven. Door te zorgen voor goede woningen. Die woningen en die fysieke investeringen hebben we heel hard nodig, juist om de spiraal te keren die we de afgelopen 20 jaar best succesvol hebben gekeerd. Dat doe je door te investeren in veiligheid, en door hard en kordaat op te treden daar waar criminaliteit vrij spel dreigt te krijgen.

00:33:32

De heer Uyterlinde: Als je dat vasthoudend - tien, vijftien, twintig of vijfentwintig jaar, zoals in Heerlen - doet, dan zorg je uiteindelijk dat de mensen er sociaaleconomisch op vooruitgaan. Dat ze met meer vertrouwen en meer binding in hun buurt wonen, dat de criminaliteit hopelijk afneemt, en dat de weg via een opleiding en de arbeidsmarkt aantrekkelijker is dan de weg met pakketjes naar de overkant halen en brengen, containers uithalen, en nog verder verzeild raken in de criminaliteit. Dat is de ambitie. Die is mooi, en die is ook heel ingewikkeld.

00:34:09

De heer Uyterlinde: We hebben vastgesteld dat als je dat wilt, je daar serieus werk van moet maken. Dat begint met een aantal uitgangspunten. Je wilt de bewoners centraal stellen, de bewoners toekomst bieden. Dat doe je door mensen vooruit te helpen - emancipatie, sociale stijging - maar ook te zorgen dat de gebieden weerbaarder worden. Stevige inzet tegen crimineel, overlastgevend en ongewenst gedrag. Dat doe je door mens- en gebiedsgericht maatwerk. Het is ingewikkeld, ik zal het niet helemaal gaan uitleggen. Met gebiedsgericht

investeren in stenen kom je een eind maar kom je er niet helemaal. Je zult ook gebiedsgericht moeten investeren in mensen.

00:34:46

De heer Uyterlinde: Je moet dat doen op een manier waarop het niet gaat zoals we het altijd hebben gedaan, door vanuit verschillende sectoren aan opgaves te werken in de wijk. Je zal het integraal samen moeten doen. Je zal dat ook verticaal moeten organiseren. Niet alleen zorgen dat partijen in de wijk samenwerken, maar ook dat de bestuurders die daarboven zitten erachter staan. Dat kunnen steden niet alleen, daarvoor hebben we het Rijk nodig. Daarom is het zo mooi dat er een nationaal programma is en dat er geld vanuit het Rijk komt om aan de slag te gaan met deze ingewikkelde en langlopende opgaves. We weten ook dat als we nu geld investeren, we de effecten niet volgende week of volgend jaar zien. Misschien zien we binnen vier jaar iets in onze statistieken, maar het duurt tien jaar voordat je die gebieden echt beter maakt. Je moet nu investeren en dat betaalt zich terug in toekomstige baten. Die baten zitten ook in minder mensen met een uitkering en minder mensen die een beroep doen op het sociaal domein.

00:35:36

De heer Uyterlinde: Je ziet in dat figuurtje van net dat al die 20 gebieden er allemaal op hun eigen manier invulling aan geven. Zij zijn allemaal hun eigen vertaalslag naar ambities aan het maken. Amsterdam, Arnhem, Leeuwarden. Ik sla ze even over, want we gaan straks dieper in op Rotterdam en Heerlen-Noord. Dat is mooi om het daar te laten zien, denk ik. Je ziet dat er altijd terugkerende ingrediënten zijn. Het gaat over perspectief bieden aan jongeren. Het gaat over het verbeteren van de woonomgeving. Het gaat over het investeren in mensen door die gebieden beter te maken. We hebben ook uit al die onderzoeken, die stapel materiaal die er lag, gekeken: wat zijn de succesfactoren om dit op een goede manier te organiseren? Daarbij konden we veel leren van Rotterdam-Zuid want daar lopen ze tien jaar voor. Er is veel ervaring opgedaan.

00:36:27

De heer Uyterlinde: Wij kwamen tot tien punten waarvan wij denken dat ze essentieel zijn voor zo'n gebiedsgerichte aanpak. Het begint met een hele goede analyse van wat er aan de hand is in een wijk. Dan doe je niet alleen vanuit de statistieken en vanuit de dashboards die je vanuit het stadskantoor ziet, maar dat doe je ook door in gesprek te gaan in de wijken. Waar zitten de problematieken? Waar zit de kracht van die wijken? Die analyse maak je op basis van statistieken, de beleving van bewoners, en op basis van de verhalen van alle professionals die in deze wijken werken. De zorgconsulenten, de wijkagenten, en de schoolhoofden. Vervolgens moet je een coalitie gaan formeren, een alliantie noemt het Rijk het. Je kunt dit als gemeente niet alleen. De woningcorporatie, politie, scholen, en lokale ondernemers heb je daarvoor nodig.

00:37:16

De heer Uyterlinde: Je hebt je bewoners ook daarbij nodig. Dat betekent dat je moet zorgen voor betrokken bewoners. Niet alleen door hen in het proces een plekje te geven, door ze te laten participeren, maar ook door ze het gevoel te geven dat ze gehoord worden, dat ze betrokken zijn, en dat ze het gevoel krijgen dat hun wijk in de lift komt. Stap voor stap. Vervolgens is het belangrijk om een visie of een ambitie te formuleren. Dat zie je in de

ambities die nu op papier worden gezet. Als je niet weet waar je naartoe stuurt, dan is het gevaar groot dat je allemaal losse projectjes gaat doen. Dat is ook een van de grote lessen uit het verleden. Als je geld naar een gebied stuurt, dan komen er allemaal mensen met ideeën voor projectjes, maar al die projecten hebben vaak een korte looptijd. Is het projectje klaar, dan gaan we iets nieuws beginnen.

00:37:54

De heer Uyterlinde: Als je een goede ambitie hebt en een helder verhaal, dan kan je heel goed uitleggen hoe alle dingen die je gaat doen, alle interventies en maatregelen, gaan bijdragen aan de ambitie op lange termijn. Dat is heel belangrijk. De bestuurskracht, ik noemde het net al. Je hebt de bestuurders van de corporatie, van de scholen, de verschillende wethouders binnen het college erbij nodig. Dit is zo'n groot vraagstuk dat je meerdere wethouders, het liefst alle wethouders en ook de burgemeester erbij nodig hebt. Die bestuurskracht organiseren is essentieel, anders houd je niet tien, vijftien, twintig of vijfentwintig jaar vol. Je hebt goede professionals nodig, want het zijn ingewikkelde gebieden. Wat we zien, ook in de wijkteams, is dat het personeelsverloop vaak heel hoog. Dat goede mensen soms rondgepompt worden van functie naar functie. Het is belangrijk om de goede professionals aan het werk te houden in de gebieden waar de opgaven het meest ingewikkeld zijn.

00:38:47

De heer Uyterlinde: Omdat dit zo complex is, is het ook belangrijk dat er een onafhankelijke bewaker is van zo'n proces, een procesregisseur hebben we dat genoemd. Iemand die het belang van de wijk behartigt, en niet alleen het belang van de gemeente of van de raad die er nu zit, de bestuurder die er nu zit. Iemand die het belang behartigt wat we hebben vastgelegd in het ambitiedocument. Dat moet heel lang. Dat moet minstens tien jaar, het liefst twintig. Dat is die lange adem. We weten niet hoe de tijd zich gaat ontwikkelen. We weten wel dat de wereld vrij snel verandert. Ik kijk naar het afgelopen jaar: de energiecrisis, oorlog, schaarste op de arbeidsmarkt, schaarste in bouwmaterialen.

00:39:22

De heer Uyterlinde: Er is veel wat gaat veranderen de komende tien jaar, dus we zullen een lerende aanpak moeten gaan ontwikkelen. We zullen ook moeten bijsturen bij datgene wat we nu denken dat werkt, dat je gaandeweg kijkt: werkt dat ook, of moeten we dingen anders gaan doen? Moeten we nieuwe dingen gaan doen? We hebben vorig jaar ook een praktijkboek uitgebracht waarin we geprobeerd hebben om dit te vertalen in kleine stapjes, stappenplannen, checklists, en afwegingskaders. Daar is dit plaatje uitgekomen. Ik ga er niet inhoudelijk op in. Het is een heel ingewikkeld plaatje waarin we geprobeerd hebben te laten zien hoe je zo'n proces optuigt van oriënteren. Wat zijn de vraagstukken in deze wijk tot een uitvoeringsprogramma?

00:40:02

De heer Uyterlinde: De keuze voor een ingewikkeld plaatje is omdat het vreselijk ingewikkeld is om te doen. Dit vraagt veel inzet en aandacht. Stap voor stap is het uitgelegd in het praktijkboek. Het is te downloaden voor wie dat interessant vindt. Het betekent dat je het investeren in zo'n proces en het investeren in de samenwerking met alle partijen ontzettend serieus moet nemen. Als je 20 jaar iets wilt gaan veranderen met zijn allen, dan moet je niet

heel hard uit de startblokken rennen, maar dan moet je zorgen voor een goede start. Tot slot, een paar boodschappen die ik wil meegeven vanuit de grote ambitie die ook in Groningen-Noord speelt.

00:40:39

De heer Uyterlinde: Werk samen met de bewoners. Het nationaal programma is opgezet vanuit de overheid, vanuit structuren, vanuit convenanten en protocollen. We worden heel snel in een soort systeemwereld getrokken. We doen het voor de bewoners, dus werk samen met de bewoners. Betrek ze vroegtijdig en houd hen betrokken. Dat zit ook in banale dingen, zoals doorlopende communicatie over wat er in hun wijk gebeurt, en niet alleen als je vanuit je plannen iets te melden hebt. Bewoners zijn vaak bezorgd als dingen gaan veranderen. Neem hen daarin mee, neem hen serieus.

00:41:11

De heer Uyterlinde: Ik heb het net al benoemd: bij alles wat je gaat doen in de wijk, zorg dat je kunt uitleggen hoe dat bijdraagt aan de doelen op de lange termijn. In het ambitiedocument wat ik net liet zien staan ook de doelen voor Groningen op hoofdlijnen benoemd. Het is heel belangrijk dat je voor ieder gebied de koppeling weet te maken tussen wat je gaat doen en hoe dat bijdraagt aan die doelen. Werk integraal samen. Dat klinkt ingewikkeld, is ook ingewikkeld, maar we moeten het ook niet te groot maken. Integraal samenwerken betekent vooral je eigen taak ontzettend goed doen.

00:41:43

De heer Uyterlinde: Als wijkagent of als politie moet je vooral je eigen taak heel goed doen, maar het is belangrijk dat je weet wat alle andere partijen in het gebied doen. Dat je elkaar weet te vinden als het ingewikkeld wordt. Dat je weet van elkaar wat anderen doen, dat je kunt doorverwijzen. Doe je eigen ding goed, weet wat anderen doen, respecteer elkaar en help elkaar verder. Dat is integraal werken. Dat is niet met zijn allen eindeloos in een kring gaan zitten. Tot slot, 20 jaar is ontzettend lang. Een lerende aanpak is essentieel. Maak gebruik van de kennis die er ligt, want er is veel geleerd in Rotterdam en er wordt veel geleerd in die andere achttien gebieden. Maak daar gebruik van.

00:42:24

De heer Uyterlinde: Monitor wat werkt en stuur bij in je aanpak. Dat monitoren niet alleen met cijfers en dashboards. Die cito-scores, dat zagen we ook in Rotterdam, zie je volgend jaar nog niet. Dat duurt even. Kijk ook naar de processen. Wat gaat er goed? Wat moeten we veranderen? Die samenwerking tussen de partijen, houd dat op de agenda als gemeente, met je partners en je bewoners. Je zult heel lang samen moeten optrekken. Dat betekent dat je ook moet investeren in een relatie. Daar wilde ik het bij laten.

00:43:02

Voorzitter: Dankjewel. Terwijl iedereen nadenkt over vragen, heb ik er alvast één voor je: het document wat ik net liet zien ken je blijkaar. Daar staan doelen in zoals minder kinderen met leerachterstand, en meer inwoners die een baan hebben. Zijn die doelen concreet genoeg?

00:43:23

De heer Uyterlinde: Het is een ambitiedocument. Het begint volgens mij met vier pijlers. Ik

heb het niet helemaal uit mijn hoofd geleerd, maar leren, werken, wonen en veiligheid zijn de vier hoofdpijlers, volgens mij. De volgende stap is concrete streefdoelen eraan hangen. Vervolgens is de vraag: welke veranderingstheorie zit daaronder om die doelen te realiseren? Wat gaan we doen om te zorgen dat meer mensen straks betaald werk hebben? Dat zit vaak niet in één interventie. Dat zit in een mix van interventies en maatregelen die samen uiteindelijk iets gaan realiseren.

00:43:58

Voorzitter: Dankjewel. Vragen? Helemaal niemand? Ja, Andrea.

00:44:01

Mevrouw Poelstra-Bos: Dankjewel allereerst. Het betrekken van de bewoners. Heb je daar ook lessen die we vooral niet zouden moeten doen, of een voorbeeld van wat goed werkt? Met name op de lange termijn, omdat je het hebt over tien à twintig jaar visie. Heb je daar voorstellen?

00:44:52

De heer Uyterlinde: Volgens mij zijn een paar dingen belangrijk. Laat het niet bij een klankbordgroep die je formeert, waar je een aantal bewoners inzet die zich altijd wel melden. We zien ook in dit soort wijken altijd de klassieke insprekers, vaak blank en 60-plus. Zorg dat je een afspiegeling van de wijk bereikt. Dat is heel ingewikkeld in veel wijken, ook in wijken waar veel bewoners zitten met een beperkt vertrouwen in de overheid. Dat betekent dat je moet gebruikmaken van lichte en speelse vormen om het gesprek met mensen aan te gaan. Dat kan ook door open in gesprek te gaan.

00:45:30

De heer Uyterlinde: Mooie voorbeelden zijn: uit Selwerd ken ik toevallig de koffiekar waarmee ze door de straten zijn gegaan om het gesprek aan te gaan. Ik ken voorbeelden uit de gemeentes waar ze een storytellingmethode hebben gehouden, waarbij ze 50 bewoners hebben gevraagd: "Wat is jouw verhaal over deze wijk?" Ieder verhaal over de wijk heeft een hoofdpersoon, een plek, een gebeurtenis. Die kan je analyseren. Je hebt ook voorbeelden van pop-up of dreamwall events, waar mensen hun eigen dromen kunnen inbrengen over de wijk. Daar komen vaak hele andere dingen uit dan de problemen die we zien vanuit onze beleidsbril. Zorg voor een mix van methodes, de belangrijkste aanbeveling.

00:46:08

Voorzitter: Dankjewel. Daan.

00:46:10

De heer Brandenburg: Dank voor de presentatie. Ik wilde het over de paradigmashift hebben waarover je het had. Niet meer de wijk centraal en de stenen centraal, maar de mens centraal. Dat klinkt natuurlijk ergens volstrekt logisch, maar de voorbeelden die je daar vervolgens bij noemt... Mensen bewegen om een gezonde leefstijl te hebben, en sociaaleconomische verschillen op het gebied van gezondheid verkleinen. Dat is natuurlijk fantastisch, maar we weten ook dat onze belevingswereld van hoe we met gezondheidsproblemen omgaan niet altijd aansluit bij die van mensen die zich zorgen maken of ze vanavond hun kinderen te eten kunnen geven. Hoe voorkomen we met die

paradigmashift dat we niet over 20 jaar gaan zeggen: "Het lag aan die mensen. Zij wilden niet meer fietsen."

00:47:07

De heer Uyterlinde: Het simpele antwoord is: het kost een generatie, en misschien wel twee. Heerlen is er een mooi voorbeeld van, maar er zijn meer gebieden in de 20 focusgebieden die zich toespitsen op de kansen voor kinderen vergroten. In Zaanstad beginnen ze zelfs negen maanden voor de geboorte. De mensen die er nu wonen zul je beperkt kunnen veranderen, maar als je hun kinderen meer kansen kunt geven hoop ik dat we die doelen kunnen realiseren.

00:47:40

Voorzitter: Wie nog? Jimmy en Rico.

00:47:46

De heer Dijk: Het was duidelijk ergens opgeschreven, een soort wantrouwen in de overheid en politiek laag stemgedrag. Er viel me nog iets op in de presentatie, maar hoe verklaart u dat wantrouwen terwijl de onderlinge samenhang in buurten en wijken - u noemde bijvoorbeeld Selwerd - dat is een stuk groter dan bij mij in Helpman, terwijl in Helpman wel iedereen naar de stembus rent en in Selwerd in sommige plekken en buurten nog geen 20 of 30 procent gaat stemmen.

00:48:23

De heer Uyterlinde: Het klopt dat er onder delen van de bewoners van deze wijken sterke onderlinge bindingen zijn. In sociologische termen wordt dat bonding genoemd. Je voelt je thuis onder ons soort mensen. Het lage vertrouwen heeft te maken met de constatering dat in deze wijken verhoudingsgewijs veel mensen wonen die de klappen van de zweep de afgelopen 20 jaar hard hebben gevoeld tijdens de vorige kredietcrisis. De werkloosheid en de schuldenproblematiek, op kaarten kan je zien dat het in deze gebieden samenkomt. De coronacrisis hebben we ook gezien, die is harder aangekomen in deze gebieden. De toeslagenaffaire, ik ken voorbeelden uit Overvecht en Utrecht. Bijna iedereen kent wel via-via een gezin wat daarmee te maken heeft gehad. Het vertrouwen: ze zeggen wel dat ze iets voor ons doen, maar ze doen het niet. Als we bellen dat de vuilnis naast de container staat, ruimen ze het ook niet op. Dat is toch het heersende gevoel, en de landelijke politiek helpt daar niet mee.

00:49:33

Voorzitter: Dankjewel. Rico.

00:49:36

De heer Tjepkema: Dank. Je hebt een paar best practices genoemd. Als je kijkt naar andere steden, wat werkt goed? Het zijn vooral processtappen, denk ik, die je dan terecht ook zegt... Ik zie de ambtelijke organisatie hier zitten op de bank. Leuk jullie weer eens te zien. Er wordt vanuit de ambtelijke organisatie vaak gezegd: "Het is per wijk bekijken wat voor deze wijk werkt." De processtappen misschien ook invullen per wijk. Mijn vraag is: is er een best practice als je het hebt over de doorlooptijd van zo'n wijkvernieuwingsaanpak? Er wordt ergens 20 jaar genoemd. Wanneer kunnen we zeggen: "Dit is geslaagd, dit is af. We mogen tevreden zijn hiermee?" Of zal dat moment eigenlijk nooit komen?

00:50:13

De heer Uyterlinde: Goede vraag. Eén, het klopt dat het altijd maatwerk is. De aanbevelingen die ik net heb geschetst zijn vrij algemeen. Hoe je het invult, dat kan niet overal op dezelfde manier. Wat in Rotterdam heel goed werkt, werkt niet automatisch ook in Groningen-Noord. Het tweede deel van je vraag... De best practice is volgens mij Rotterdam-Zuid, dat is de eerste aanpak die ik ken waar tien jaar geleden is gezegd: "We gaan dit 20 jaar doen." Daar ga je straks veel meer over vertellen, dus dat ga ik niet doen. Rotterdam-Zuid heeft laten zien dat die lange adem en dat geduld nodig zijn om in een gebied waar daarvoor ook al jarenlang wijkaanpakken en het Pact op Zuid en programma's liepen, waar iedereen het gevoel had dat het dweilen is met de kraan open. Het gevoel is nu dat er vooruitgang wordt geboekt. Rotterdam-Zuid is een soort baken daarin.

00:51:18

De heer Uyterlinde: De trendbreuk is ook dat we gewend zijn in beleidsland en in politiek land om in stappen van vier jaar te denken. Na vier jaar moeten we iets af hebben, dan gaan we iets nieuws doen. Met dit soort opgaven red je het niet in vier jaar. Rotterdam-Zuid heeft het voorbeeld neergelegd, het Rijk heeft overgenomen. Voorbeelden uit de geschiedenis kennen we niet waar dit zo vasthoudend is gedaan door ook te blijven sturen op die doelen, in plaats van steeds weer extra geld erbij. Dat was in het verleden, het werd vier jaar verlengd, weer een extra potje geld. Het voorbeeld is Rotterdam-Zuid en het verleden laat zien dat vier jaar te kort is.

00:51:58

Mevrouw 2: Dank je wel. Dank je voor de presentatie. Ik vroeg me af, je zag het al een beetje op één van de grafiekjes die je liet zien. Hoe voorkom je dat hierdoor geen gentrificatie gaat plaatsvinden?

00:52:14

De heer Uyterlinde: Dat heeft te maken met de uitwerking van de plannen. Eén van de dingen die volgens mij heel belangrijk is dat als je wilt investeren in de volgende generatie, je de volgende generatie perspectief moet bieden om in hun eigen wijk te blijven wonen. Dat betekent dat als je sloop-nieuwbouw gaat toepassen, dat het helpt om na te denken over arrangementen en regelingen om die sociale stijgers vast te houden en om voorrang te geven met toewijzing of om te bouwen voor specifieke doelgroepen. De andere kant is dat... Je doet het voor de huidige bewoners. We weten ook dat de mutatiegraad, de doorstroom in deze wijken soms heel hoog is en dat 20 of 30 procent van de bewoners jaarlijks doorverhuist. Dat is lastig. Het tegengaan van gentrificering is volgens mij vooral een zaak van dat als doel benoemen, en te zorgen dat je het niet alleen aan de markt overlaat. Als je het aan de markt overlaat, dan zorgt dat vaak voor verdringing.

00:53:03

Voorzitter: Dankjewel. Dennis. Elisabeth, ga je gang.

00:53:09

Mevrouw Akkerman: Dankjewel. Het sluit een beetje aan op de vraag van Rico. Ik was inderdaad nieuwsgierig of er ergens, misschien internationaal, een gebied of wijk is waarvan je zegt: "Hier is het echt gelukt, we zijn klaar."

00:53:24

De heer Uyterlinde: Ik heb geen zicht op alles wat er op deze aardbol gebeurt. In Frankrijk is er sinds eind jaren '70 een soort grotestedenbeleidachtig programma loopt, het heet 'la politique de la ville'. Daar wordt vrij vasthoudend geïnvesteerd in gebieden. De manier waarop dat wordt georganiseerd wisselt, er worden weer andere sausjes overheen gegooid. De aandacht daarvoor is vrij continu. Tegelijkertijd is Frankrijk misschien niet het beste voorbeeld, want we kennen allemaal de verhalen van de banlieus. Het is een interessante vraag, ik zou er best eens onderzoek naar willen doen.

00:54:04

Voorzitter: Dennis, tot slot.

00:54:05

De heer Ram: Dank u wel. We hebben vorige week een hele discussie gehad over de sociaalculturele samenhang in wijken en het gevaar van parallelle samenlevingen. Mijn vraag is: hoe kan je ook de autochtone bevolking meenemen in dit hele proces zodat je geen parallelle samenleving krijgt? De sociaalculturele samenhang heb ik het dan over.

00:54:31

De heer Uyterlinde: Wat verstaat u precies onder een parallelle samenleving?

00:54:34

De heer Ram: Dat je op basis van etniciteit en religie allemaal verschillende parallelle samenlevingen in een wijk krijgt, waar groepen helemaal niet meer met elkaar communiceren, wat spanningen veroorzaakt. Dat is een reëel probleem. Hoe past jullie visie daarbij?

00:54:56

De heer Uyterlinde: Wat je ziet in sociologisch onderzoek is dat in wijken waar de culturele diversiteit toeneemt... We zien in Nederland dat dat de afgelopen 20 jaar enorm snel is gegaan, dat we het niet meer hebben over vier groepen. We hebben altijd gekeken naar Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen. In veel van de wijken, in ieder geval de stedelijke focusgebieden, hebben we het niet over vier nationaliteiten maar daar hebben we het over 80 of 100 of 140 nationaliteiten. Daar waar de diversiteit toeneemt herkennen mensen minder hun eigen groep. Iedereen is geneigd om zich onder ons soort mensen te begeven. Dat wordt lastig als de diversiteit toeneemt. Wat we zien is dat het veiligheidsgevoel en het gevoel van verbondenheid met je woonomgeving afneemt naarmate de diversiteit toeneemt. Dat is een constatering van de wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid, een paar jaar geleden.

00:55:49

De heer Uyterlinde: De gedachte vanuit het beleid is dat je, om toch een gevoel van binding te versterken, niet moet inzetten op voorzieningen waar mensen van alles samen gaan doen, sociale cohesieprojectjes zoals samen koken of samen kaarten. Daarvoor zijn de verschillen te groot. Het is veel belangrijker om ontmoetingsplekken in wijken te creëren die aansluiten bij de dagelijkse routines van mensen, en waar je tegen anderen opbotst als je naar school gaat, als je boodschappen doet, als je in de bibliotheek komt. Door ook een bibliotheekfunctie samen te brengen met een ontmoetingsplek, een koffieplek. Daarmee kan je hele lichte vormen van ontmoeting en herkenning stimuleren.

00:56:27

De heer Uyterlinde: Ik heb daar laatst een klein onderzoekje naar gedaan. Sociologen noemen het publieke familiariteit, lichte vormen van vertrouwdheid. De gedachte is dat als je dat soort plekken creëert mensen zich meer thuis voelen en sneller geneigd zijn om een ander aan te spreken. Je herkent je buurtgenoten zonder dat je weet hoe ze heten en wat voor werk ze doen. Dat geeft toch een lichte vorm van binding. Dat is de vorm van sociale cohesie waar je naartoe moet in een diversificerende samenleving, denk ik.

00:56:56

Voorzitter: Dankjewel. Echt als laatste, want we lopen aardig uit de tijd.

00:57:03

Mevrouw 3: Dankjewel, dan stel ik de laatste vraag. U had het ook over perspectief bieden aan jongeren. Een tijdje geleden is er een rapport naar buiten gekomen over bijvoorbeeld Paddepoel met betrekking tot de jeugdcriminaliteit. Mijn vraag was: wat wordt verstaan onder perspectief bieden? Het wordt vaak gebruikt en gezegd, maar hoe kunnen wij dat concreet maken?

00:57:30

De heer Uyterlinde: Goed punt. Het makkelijke antwoord is: help en stimuleer jongeren om een opleiding af te maken, help ze om een stageplek te vinden, zorg dat ze een baan kunnen vinden. Rotterdam-Zuid kent mooie voorbeelden van baangaranties als je een opleiding afmaakt. Dat is natuurlijk de klassieke route. Ik denk dat op het moment dat je met een aanpak in Paddepoel aan de slag gaat: ga in gesprek met de jongeren zelf en vraag wat ze nodig hebben. Het is een vorm van de bewoners betrekken: betrek vooral de jongeren bij hun wijk. Het is een kort antwoord, maar ik denk dat beide belangrijk is.

00:58:12

Voorzitter: Heel erg bedankt. Blijf nog even bij ons, want aan het eind hebben we misschien nog met zijn allen een vervolgesprek. Dankjewel. Ik kijk even naar de techniek of we contact hebben met België. Ik zie Mathias Vaes.

00:58:30

De heer Vaes: Hallo.

00:58:32

Voorzitter: Welkom. Ik las op internet: "Met sommige mensen raak je niet uitgepraat", en dat schijnt op u te slaan. U bent betrokken bij het wijkverbeteringscontract Arsenaal in Mechelen. U heeft ons beloofd dat u daarover kunt vertellen, ik denk vanuit uw functie als departementshoofd bij de gemeente Mechelen. Gaat uw gang.

00:59:07

De heer Vaes: Dank u. Ik zie enkel mijn eigen PowerPoint. Ik zie niemand van de zaal, ik zeg het maar. Ik ben Mathias Vaes, ik ben geen expert of deskundige, ook niet in wijkverbeteringstrajecten. Ik ben wel het afdelingshoofd van de sociale dienst van Mechelen. Dat betekent bij ons alles van armoede. Ik ben de eindverantwoordelijke van de dienst, van het lokaal bestuur van de stad Mechelen die gaat over de bijstand, het leefloon, dakloosheid, schuldhulpverlening, interfamiliaal geweld, opvang van vluchtelingen, huisjesmelkerij, verwaarlozing, tewerkstellingsprogramma, al die zaken.

00:59:49

De heer Vaes: Niet dat we alles zelf doen, we hebben een grote pot aan maatschappelijk- en sociaal werkers. We hebben een back-office systeem. We hebben ook heel wat zaken waar we samenwerken met andere diensten, waarmee we samenwerken of die we inkopen of regie voeren. Dat is mijn rol. Ik ben dat in Mechelen, en Mechelen is een stad met 87.000 inwoners, wat jullie een wijk zouden noemen. Bij ons is het een stad. Die ligt pal tussen Brussel en Antwerpen, op de as Brussel en Antwerpen, de twee grootste steden van Vlaanderen.

01:00:27

De heer Vaes: Het is een heel diverse stad met een heel grote diversiteit. Het is ook een jonge stad, vergroening is bij ons een grotere uitdaging dan vergrijzing. Ook qua kwetsbaarheden: alle problemen die je in de grootstedelijkheid ziet sijpelen bij ons door gezien de locatie. Puur de ligging en de verbanden die dat met zich meebrengt. Het is een stad die de laatste vijftien à twintig jaar een heel grote transitie heeft doorgemaakt. Ik werk daar nu vijftien jaar en het was anders. Ik woon er ook al even. Er is een continu beleid gevoerd met heel grote opwaardering van eerst een grote focus op veiligheid, dan een focus op opwaardering van het publiek domein, daarna ook in andere domeinen op het vlak van armoede en tewerkstelling. Best vaak wat types geweest in Vlaanderen. Maar niet overal. We hebben ook nog wijken waar kwetsbaarheid samen zit. Als je naar Mechelen kijkt, waar zit dat? Dat is de Leuvensesteenweg, dé steenweg. Elke grotere stad in Vlaanderen heeft steenwegen. We hebben overal lintbebouwing. Het ziet er niet uit, maar we hebben dat. Elke stad heeft mediogrote wegen die de inrijpoort voor de stad zijn. In heel Vlaanderen zijn dat de wijken waar je eigenlijk niet wilt wonen.

01:01:52

De heer Vaes: Het zijn passagewijken, het zijn wijken waar mensen doorheen rijden om ergens anders te zijn. Daardoor heb je daar bijna overal een lagere woonkwaliteit. Mensen die daar in- en uitgaan, weinig groen, puur transitie. Vaak zitten er nog oude arbeiders, echt oude arbeiderswoningen. De Leuvense Steenwijk bij ons is vlak achter het spoor, de hangars waar vroeger de treinen onderhouden werden. Heel veel arbeiderswoningen, gericht op de tewerkstelling, met een heel magere woonkwaliteit. Geen geweldige sociale voorzieningen. Een kleine speeltuin, dat soort zaken. Weinig structureel, en daardoor vaak hinderlijk gedrag. Daar woont wel volk, het zijn vaak veel mensen in verhouding tot de oppervlakte. Dat ze daardoor ook vaak rondhangen, hinderlijk gedrag, kleine criminaliteit, dat soort zaken.

01:02:58

De heer Vaes: Als je de kaart van Mechelen bekijkt, dat is ook onze armste wijk. Het gemiddeld inkomen is er het laagst, het ziet er niet uit. Het is ook een wijk waar mensen vaak gaan wonen omdat zij dat nog kunnen betalen. Zodra ze wat opklimmen op de ladder, gaan ze daar ook weg. Als je wat geld hebt, dan blijf je daar niet wonen. Dan ga je ergens anders naartoe. Dan komen er andere mensen voor wie dat de aankomstwijk is in hun leven. Een wijkverbeteringscontract was een oproep vanuit de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid heeft de neiging om constant oproepen te doen op korte termijn - ik trek het wel zwart-wit - vanuit één materie. Nu zeggen ze: "We gaan het anders doen. We gaan focussen op een wijk als stad. Als je wilt meedoen, dan kies je een wijk en je tekent daar voor drie of

vier jaar een geïntegreerde aanpak voor uit. Dan kijken we hoe dat gaat." Veel minder een focus dat je op voorhand alles moet zeggen hoe je het moet doen. Je krijgt de ruimte om te kijken hoe dat kan werken.

01:04:19

De heer Vaes: Voor ons is dat atypisch. Bij ons is het meestal één materie, een actieplan rond tewerkstelling, een actieplan rond sociale cohesie, of weet ik wat. Dit was anders, hier was de insteek de wijk. Heel vaak hebben wij ook muren tussen hulpverlening en andere stedelijke bevoegdheden of overheidsbevoegdheden. De hulpverlening doet zijn hulpding en de andere stedelijke materie zitten op hun eiland. Daartussen is weinig afstemming of samenwerking. Dat wordt vaak geweten aan het beroepsgeheim. Ik vind het beroepsgeheim superbelangrijk, maar dat wil niet zeggen dat je niet op dienstniveau kunt samenwerken. Vaak hebben we dat niet.

01:05:01

De heer Vaes: Wat we meestal ook doen in Vlaanderen, is dat we een alomvattend plan maken, met het heel veel grafieken en een half boek aan cijfers. Met dan bijna op voorhand zeggen hoe dat de volgende jaren tot in microdetail gaan gebeuren. Om dan te merken in de realiteit dat de realiteit zich toch anders voordoet dan je achter het bureau dacht. Dus voor ons was het wel heel atypisch. We zijn ook anders in die oproep gestapt. Ik had zoiets van: kunnen we die oproep nu gaan gebruiken zoals we vaker doen, met zo'n alomvattend plan, vanuit de specifieke materie, zonder te veel samenwerking, of bekijken we het anders?

01:05:42

De heer Vaes: We hadden dan het idee: we gaan op drie luiken inzetten. We gaan geen plan maken met elk mogelijk levensdomein of elk mogelijke bevoegdheid of materie een luikje. We gaan op drie assen inzetten: woonkwaliteit, sociale cohesie en wijkimago, en veiligheid en leefbaarheid. Woonkwaliteit omdat ik wonen essentieel vind. Heel vaak focussen wij op tewerkstelling, dat vind ik ook essentieel. Schuldhulpverlening is essentieel, alles is essentieel. Maar ik vind woonkwaliteit enorm belangrijk. Als je in een krot woont met vocht en kou, dan word je ziek. Als je als baby in een krot thuiskomt na het ziekenhuis, dat draag je je hele leven mee. Dat merk je aan de ontwikkeling en alles.

01:06:27

De heer Vaes: Als je van een huisjesmelkers huurt, dan betaal je veel te veel huur voor veel te weinig service. Dat drukt op uw budget. Als uw woning slecht geïsoleerd is, dan betaal je belachelijk veel aan energiekosten. Er komt veel samen bij woonkwaliteit. Ook vind ik: als uw huis geen thuis is, dan gaat de rest ook niet lukken. Ik vind dat een belangrijke. Sociale cohesie en wijkimago, dat is een aankomstwijk. Het is een wijk waar mensen komen wonen omdat ze daar iets vinden, om daarna te vertrekken. Er is heel veel in en uit, heel veel tijdelijk verblijf. Dat drukt op de wijk. Dat maakt ook dat in en uit van bewoners, de kleine kern natuurlijk. Dat helpt niet, de sociale cohesie komt niet van zichzelf.

01:07:22

De heer Vaes: In andere wijken zie je vaak dat de kern een rol op zich neemt qua bureneesten of buurtnetwerken. We faciliteren dat ook vanuit de stad. In die wijk is dat moeilijker omdat er veel minder kleine kern zit. De veiligheid en leefbaarheid nemen we al vijftien jaar mee als een thema. Als je geen aandacht daarvoor hebt, dan gaat de rest ook

niet lukken. De woonkwaliteit hebben we ingezet vanuit: je hebt daar eigenaars, je hebt er mensen die een woning, wat wij noemen een 'noodkoop' gedaan hebben. Zij hebben een krot gekocht met het idee: het is een krot maar het is tenminste mijn krot. Of zij hebben een woning gekocht hebben met de idee om dat te renoveren, om dan te merken dat ze daar de vaardigheden of het geld niet toe hebben. Renoveren kost ook geld.

01:08:08

De heer Vaes: Je hebt ook verhuurders die ook niet weten... De ene verhuurder is professioneler dan de andere. Zo hebben we een heel stuk op het ondersteunen van eigenaars, een heel stuk op het ondersteunen van huurders. Heel vaak weten ze ook niet waarop ze recht hebben, of hebben ze veel te veel miserie op andere levensdomeinen om te weten waarop en waaraf. Dan moet je dat meepakken, of zij verliezen vroeg of laat hun woning, of zij blijven in de put zitten. We zijn ook veel harder gaan werken qua... Innovatie is een groot woord, het is meer aanpakken van huisjesmelkers via burgerrechtelijke procedures.

01:08:55

De heer Vaes: Bij ons heb je publiekrecht en burgerlijk recht. Publiekrecht is overheidsrecht, waarbij de overheid waakt over dat woningen in correcte staat zijn. Dat is een heel traag en log systeem, dat ook heel radicaal is, namelijk de onbewoonbaarverklaring als ultimum remedium. Als huurder heb je ook een contractuele relatie met uw verhuurder. Jij betaalt huur, dat is uw plicht, en hij of zij moet zorgen dat de woning in een deftige staat is. Wij proberen nu veel meer die huurders te ondersteunen in hun strijd tegen huisjesmelkers via de contractuele rechtsprocedure in plaats van enkel via de overheidsweg, wat veel sneller kan gaan.

01:09:39

De heer Vaes: Veiligheid en leefbaarheid is eigenlijk het idee: de beste stropers worden de beste boswachters. Je hebt in de wijk heel wat jongeren en jongvolwassenen. Sommigen op schoolbanken, dat is bij ons altijd prioriteit één. Als iemand wil studeren, dat is altijd goed, ook in het kader van de bijstand en leefnorm. Maar je hebt er ook waar dat niet lukt en die wel rondhangen. Iedereen kent hen, ze zijn vaak trots op hun wijk. Ze zijn trots daarop, zij geven om hun wijk. Op hun manier, maar ze stellen wel gedrag wat eigenlijk het tegenovergestelde resultaat creëert. We zijn we nu bezig met het opstarten van kleine ploegen van drie of vier jongeren met een begeleider die de veiligheidsrol op zich nemen, toezien op de netheid, op infrastructuur. Lijkend op onze gemeenschapswachters, die hebben uiteraard geen potentiële bevoegdheden, maar meer een toezichthoudende rol met de bedoeling om hen daarna te kunnen inschakelen in jobs in de veiligheidssector.

01:10:49

De heer Vaes: De sociale cohesie, het idee van storytelling, verhalen: "Hoe bent u hier gekomen?" Sociale cohesieprojecten, ontmoetingsplekken, dat soort zaken. Zaken die vaak in een upperclass wijk meer vanuit de buurt zelf komen, die we hier willen helpen faciliteren om dat zijn gang te laten gaan. Om het concreter te maken van de woonkwaliteit, dat is voor mij in dit verhaal degene waar ik zelf het meeste mee bezig ben. Ik vind dat ook wel het grootste voorbeeld voor ons van wat wij aan het doen zijn qua aanpak van wijkverbeteringsniveau.

01:11:22

De heer Vaes: Heel vaak zijn het diverse en verspreide bevoegdheden. Bij mijn dienst zitten de mensen die gezinnen begeleiden en de bijstand en al, terwijl bij de Dienst Wonen vanuit de stad heb je de woonkwaliteit en de wooncontroles. Je hebt een energiepunt wat alles doet rond energie en zuinig maken van woningen, renovatiebegeleidingen als iemand dat nodig heeft. Heel vaak zijn die zaken heel verspreid qua woonkwaliteit, met diensten en organisaties die eerder naast elkaar werken met heel beperkte afstemming. Meer zo van: "Wij doen dit." "Wij doen iets anders." Of je maakt elkaars werking wel eens bekend met elkaar, maar niet dat het echt afgestemd is op cliëntniveau. Feit: veel krotten blijven krotten. Wie van dat aanbod gebruik maakt, goed voor hem of haar. Wie dat niet doet blijft in een krot zitten. Je moet het maar weten.

01:12:23

De heer Vaes: We hebben een basic kernteam gemaakt met een jurist, de controleur van de woonkwaliteit, de teamleider van onze dienst verhuurbegeleiding, en een renovatiecoach. Dat zijn de functies die in onze organisatie over de verschillende afdelingen en diensten zitten. We hebben hen allemaal versterkt en hen samengebracht. De insteek van ieder van ons vanuit die materie kan een rol spelen wanneer we een krot tegengekomen. Of dat nu de eigenaar is of een noodkoper of een huurder, dat maakt niet uit. Als we dat samen aanpakken, kunnen we een integrale aanpak tekenen. Dan gaat het wel werken.

01:13:04

De heer Vaes: Met heel korte lijnen, en bij iedereen gezin echt de focus van het maatwerken. Niet: "Stuur ze naar mij voor dit, of naar u voor dat." Samen kijken welke stappen wij hierin kunnen zetten. Op korte termijn, als het kan. Mensen zijn vaak heel bang om hun woning te verliezen, zeker als ze huren. Je moet er ook respect voor hebben, maar je moet vertrouwen winnen. Een casus om het concreter te maken. Een oudere man die echt in een krot zat, piepklein, kwaliteit, niks aan. We kwamen erachter via een opbouwmedewerker van samenlevingshulp, dat is een soort outreachfunctie die heel dicht in de wijk staan, die veel mensen kennen. Zij hebben aangebracht. Hij was bang en zei: "Ik wil mijn woning niet verliezen. Als ik stappen zet naar mijn verhuurder, dat gaat niet goedkomen."

01:13:57

De heer Vaes: Dan begin je met wat wel kan. De gaskachel nakijken via de energiepuntmensen, de CO-meter laten zetten. Dan uzelf bewijzen. Contact houden en vaak langsgaan, en hopen dat we u op een gegeven moment wel kunnen motiveren om stappen te zetten naar zo'n verhuurder. Of dat we de verhuurder kunnen motiveren om mee te zoeken naar een andere woning, of voor ouderen een assistentiewoning. Dan kunnen we verdergaan met die verhuurder, daarbuiten. Op een gegeven moment hadden we een appartementenblok met allemaal kwetsbare huurders. De verhuurder richtte zich op dat segment van de huurmarkt en deed er niet veel moeite voor. Regelmatig het hele blok zonder verwarming, vocht, water in de kelder. Hij rekende goed door. Eigenlijk was het niet oké.

01:14:41

De heer Vaes: We hebben alle huurders in kaart gebracht, we zijn overal gaan aankloppen en

hebben alle contacten met de verhuurder gecentraliseerd. Advocaten erop gezet. Dat was vanuit de burgerrechtelijke kant, onbewoonbaarheid vanuit de publiekrechtelijke kant met de Dienst Wonen. Er zat een gezin bij met een pasgeboren baby, dat was helemaal niet oké. Wij hebben hen gehuisvest in een crisiswoning van ons. Er waren nog een paar leegstanden van die man, die hebben we ook allemaal erbij gepakt. De stedenbouwkundige heeft het nog gecheckt, een gecoördineerde aanpak. Die man aanpakken op alle domeinen waar hij zit, en dan moet hij daar [onhoorbaar 01:15:22]. Dan zijn we tenminste ermee bezig, in plaats van dat je iets in stand houdt wat niet oké is.

01:15:27

De heer Vaes: De laatste casus. Huurders hadden een huursubsidie aangevraagd. Er is een systeem dat als je lang op de wachtlijst voor een sociale woning zit, dan kunt u een huursubsidie krijgen van de Vlaamse overheid om het verschil te dragen tussen de sociale huurprijs en de reguliere huurprijs. Dan moet de woning wel conform zijn, en die woning was niet conform. Als iemand huursubsidie vraagt, dan wordt de woning gecontroleerd. Die was echt niet oké. We hebben die woning onbewoonbaar verklaard, het kon echt niet anders. De eigenaar begon onmiddellijk met zware renovatie. De huurder zat direct in een halve bouwwerf. Dat was niet oké. Juridisch was de huurovereenkomst afgelopen, het rammelde langs alle kanten.

01:16:25

De heer Vaes: We hebben een driepartijenovereenkomst opgezet, waarbij de verhuurder zich engageerde om de renovatie verder te doen, met op papier dat de huurders na de renovatie mochten terugkomen en dat ze tijdens de renovatie geen huurgeld moesten betalen aan hem. Ze hadden ook geen gebruik van het goed. De huurder hadden we voor een paar maanden gehuisvest in een woning van ons. Ook een hele overeenkomst erop, die mensen hadden ook kwetsuren. We hadden ook begeleiding opgezet. Zij moesten hun verhuis zelf regelen, zij konden dat ook, die konden geholpen natuurlijk. Wij dan het hele stuk van de herhuisvesting, die persoon hebben we geholpen met waar hij recht op hadden. Op zich was de eigenaar niet puur van kwade wil, hij was er ook half ingerold. Aan de ene kant de wortel en de stok, dus wel helpen met de zaken waar hij recht op had om de woning conform te krijgen, maar ook de opvolging ervan en nazorg rond de controleur. Navolging in de zin van opvolgen als een woning echt oké is. Wij vonden het tof, want op die manier hielden we een woning op de private huurmarkt. Als je puur gaat voor onbewoonbaarverklaring, dat kan, maar dan heb je minder woningen op het onderste segment. Daar is wel nood aan, dus dat is het dubbele. Zo zijn we al een tijdje bezig en dat werkt wel.

01:17:50

De heer Vaes: Wij beschouwen dat ook heel hard als vanuit voor ons die wijk, maar de wijk is een stuk kleiner dan bij jullie een wijk is. Wij beschouwen het als een soort experimenteren, vanuit een kleinere setting. Uitzoeken wat werkt, tinkeren aan dat systeem. Bijsturen waar je merkt dat we een tussenstap moeten doen, die moeten we erbij betrekken of daar moeten we mogelijk maken. Het idee van de driepartijenovereenkomst, dat hebben we in het begin helemaal niet, maar nu gebruiken we dat steeds vaker of geven we mensen een crisiswoning van de stad voor een paar maanden terwijl woningen gerenoveerd worden door de eigenaar.

01:18:27

De heer Vaes: We hadden in het begin het idee: we beschouwen dit als een manier om dat allemaal uit te zoeken, en als het werkt gaan we het opschalen naar de andere steenwegen. Dat is ook de buy-in voor de Vlaamse overheid die ook zeggen: "Als je daar iets kan bedenken wat werkt, dan kunnen we dat ook gebruiken voor andere steden." We vinden het ook wel een toffe om daarover met hen in gesprek te gaan. Wat kan dat faciliteren? Wat is daarvoor nodig? Daarbij achterliggend ook absoluut voor ons: diensten uit hun silo's halen en meer dwarsverbanden creëren. Niet iedereen blijft hangen in de manier waarop wij werken. We werken zo. Dat is heel belangrijke.

01:19:04

De heer Vaes: Noodzakelijke voorwaarde voor ons in zo'n verhaal. Het is voor ons geen verhaal van: we werven een paar extra functies aan en die gaan hun ding doen. Dat kan niet werken. Die moeten van ons echt het mandaat krijgen om aan de slag te gaan, en ook hulp van andere diensten in te roepen. De jurist is een beetje de centrale spil qua het kwaliteitverhaal, die komt vaak af en zegt: "Ik heb eigenlijk een woning nodig voor dit, of ik heb een begeleider nodig voor dat. Ik heb bij dit gezin dit en da vastgesteld, ik weet niet hoeveel schulden. Kun je zorgen dat ze met een schuldbemiddelaar aan de slag gaan?" Zij moeten dat kunnen. Als zij niet de instrumenten krijgen van de rest van de organisatie en niet de ruimte om dingen te doen, dan kunnen zij ook niet veel. Zij moeten een mandaat en een opdracht hebben. Dat is een belangrijke voor ons.

01:19:58

De heer Vaes: Ten tweede, de strategie houden we vast. Die drie krachtlijnen zijn voor ons de krachtlijnen. We weten ongeveer waar we naartoe willen, maar in de operationalisering geven we veel ruimte. We staan er niet in van: we maken eerst een plan met tot in detail hoe we het allemaal gaan doen. We hebben meer zoiets van in grote lijnen, die krachtlijnen, die visie, en van daaruit tinkeren. Eraan schaven, bijsturen, kijken wat werkt.

01:20:26

De heer Vaes: Als wij twijfelen tussen drie... Op een gegeven moment hadden we dat. We hadden vier of vijf gezinnen met gelijkwaardige situaties. We twijfelden tussen drie manieren om ermee om te gaan. We hebben die alle drie geprobeerd. We hebben bij twee gezinnen het ene, bij bij twee andere gezinnen de andere, en bij het vijfde gezin de derde manier. Gewoon kijken wat hier werkt. Dat is interessant. Je kunt dat allemaal vanaf het bureau proberen te bedenken, maar het gaat in de realiteit toch anders zijn. Ook een hele belangrijke voor ons: het moet echt zijn. Wij willen niet in die wijk stappen... We gaan geen folders in de brievenbus steken met: "Weet je dat je woning verluchten belangrijk is?" Het moet meer aan de kern gaan. We hopen echt op een tamtam, op een mond-tot-mond, ook met de rest van het middenveld. Met een wijk als dit lukt het enkel als je ermee begint. Als je compleet naast de kwestie van oplossingen en de echte problemen uit de weg gaat, dan gaat het niet. Daarop willen we ook echt focus houden, de juiste prioriteiten, en het verschil maken waar het gemaakt moet worden.

01:21:48

De heer Vaes: Die insteek en die voorwaarden hebben we destijds ook voor een stuk gehaald uit het collectieve impactmodel dat we wel een toffe vonden. Dat was een model vanuit

Canada, dacht ik, met het idee dat je moet vertrekken vanuit een common agenda, de gemeenschappelijke manier om vooruitgang... Niet iedereen zijn eigen cijfers: hoeveel mensen heb je gezien? Hoeveel heb jij gedaan? Die zaken moeten elkaar versterken. Die renovatiecoach kan pas echt het verschil maken als hij ook de jurist mee kan inschakelen, en als hij de assistent kan inschakelen om met de andere problemen aan de slag te gaan bij een gezin. Er moet een overleg staan. Niet dat we eerder beperkte vaste vergaderstructuren, maar je moet wel weten dat je bij elkaar terecht kunt en dat je kunt binnenwandelen. Trek in de organisatie, dat zijn wij in dit verhaal voor een groot stuk zelf. Maar de mensen moeten wel de ruimte hebben, het is niet iets wat je erbij doet. Die moet je echt wel [onhoorbaar 01:21:51]. Dat model hebben we nooit letterlijk gepakt, we hebben dat meer beschouwd als een inspiratiebron in de aanpak. We grijpen daar van tijd naar tijd wel naar terug om te kijken: zitten we er nog mee? Zijn we daar nog [onhoorbaar 01:23:04] of zijn we daar code rood, toch vergeten? Tot nu toe ça va. Dat zijn mijn gegevens. Als er nu vragen zijn...

01:23:08

Voorzitter: Zijn er vragen? Ik kwam op internet tegen dat je vooral de sterkhouders moet betrekken bij de aanpak. Dat ging over uw project. Toen dacht ik: dat is een typisch Vlaams woord, dat moet u even uitleggen. Ik zie u bedenkelijk kijken, u weet geloof ik niet waarover het gaat. Een hele andere vraag. Drie à vier jaar, zei u. Ik weet niet of u de inbreng zonet van Matthijs hebt gehoord. Hij had het over tien tot twintig jaar. Hebt u er geloof in dat die drie of vier jaar echt wat gaat opleveren?

01:24:08

De heer Vaes: Ja, ik denk het wel. Het is een dubbele. Ik denk dat als je aan de slag gaat met een gezin dat in een krot zit en je kunt zorgen dat die in een paar maanden tijd wel in een woning zitten die ruimte geeft... Ik heb het al vaak genoeg gezien. Een krot, vocht, iedereen constant ziek. Veel te veel huur voor wat er tegenover stond, bakken stress. Als je dat kunt wegnemen, dan krijg je ruimte. We hebben het op een gegeven moment gedaan met heel zware multiprobleemgezinnen. Heel zwaar, heel intensieve hulpverlening. Eén hulpverlening daarop, één maatschappelijk assistent die zes of zeven gezinnen onder haar vleugels had en daar echte stappen mee zette. Niet leren omgaan met, maar echt: "Kom, we gaan naar het containerpark, we regelen een camionet en we kuisen uit. Of we gaan samen de kinderen inschrijven. Of het lukt 's morgens niet, we doen dat samen." Dat werkt.

01:25:17

De heer Vaes: We hebben onderzoekers daarop losgelaten. Als u echt smijt, dan is armoede voor mij niet fatalistisch. Sterkhouders, dat is een woord dat onze huidige minister van Binnenlandse Zaken, Bart Somers, voor ons de burgemeester... Zij geloven daar vaak heel hard in. Geen fatalisme. Armoede is geen manier om erin te staan. We proberen er echt voor te gaan. Gaat het altijd lukken? Nee, dat weten wij ook. Maar ik geloof wel heel hard dat als je er echt voor gaat en je probeert het verschil te maken op een stukje mensenleven dat op is, dan denk ik echt dat je een verschil kunt maken. Je moet ook niet naïef zijn in de zin van: we gaan mensen vijf keer naar de cursus sturen en dan is het opgelost. Dat is zever. Een langetermijndenken en daarvoor gaan, natuurlijk.

01:26:23

Voorzitter: Dank u wel. Zijn er vragen? Rozemarijn.

01:26:32

Mevrouw Gierkink: Dankjewel voor je verhaal. Ik weet niet waar ik naar moet kijken om dit te zien. Kijk, daar ben je! Ik vroeg me af: je hebt het net over iemand die gezinnen ondersteunt. Zijn er daardoor ook minder hulpverleners in een gezin, of zijn er nog steeds situaties waarbij er 20 hulpverleners bij een gezin komen die allemaal een klein stukje doen?

01:26:58

De heer Vaes: Wat ik eerder zei over de atypische aanpak, dat is voor ons een hele belangrijke. Het artikel op internet waarnaar verwezen werd, dat is dat. Acht à negen jaar geleden hebben wij onze werking daarop veranderd. Wij hebben sindsdien eigenlijk een motto van één cliënt, één verantwoordelijkheid, één maatschappelijk assistent. Niet een leger. Als je bij ons in armoede zit, dan kom je bij mijn dienst vroeg of laat. We zetten veel in op outreach en op laagdrempeligheid. Dan verbinden wij u met één maatschappelijk assistent en die is uw contactpersoon. Het kan zijn dat die op een gegeven moment zegt: "Misschien moet je met een psycholoog spreken." Dan gaat die zorgen dat je een psycholoog vindt, dan gaan we zien dat we dat regelen. Je gaat niet alles zelf doen, maar wel één regisseur, één persoon in uw leven waarvan je weet dat die je door het hele traject helpt. De wildgroei aan hulpverlening in Vlaanderen en in België - ik voel in Nederland hetzelfde - is om gek van te worden. Je weet niet waarop en waaraf, en dan krijg je voor elk domein een nieuwe expert. Dat is niet te doen. Dat is een vaste waarde voor ons geworden.

01:28:21

Voorzitter: Dank u wel. Meer vragen? Jimmy.

01:28:25

De heer Dijk: Dank u wel. Ik sloeg aan op het deel wanneer u het had over: "Het moet echt zijn." Het moet echt zijn klinkt tamelijk abstract. U gaf daar een voorbeeld van, volgens mij. Zou u daar iets duidelijker over kunnen zijn? Dan weet ik of ik het helemaal goed begrepen heb.

01:28:56

De heer Vaes: Ik snap het. Voor mij zijn het de zaken die je zelf ook geen dag zult tolereren: vocht in de woning, een bak schulden, niet weten waarop en waaraf. Je moet daarmee bezig zijn en een oplossing moet daarmee matchen. We hebben soms gezinnen in multiprobleem, het lukt niet om het leven op orde te krijgen. Dan moet je ze geen cursus omgaan met stress of hoe run ik mijn huishouden geven. Dan moet je daar zelf gaan meehelpen, of je moet een poetshulp erop inzetten voor een paar maanden tot het zich zet. Je moet met echte oplossingen bezig zijn, en niet met daarvan wegstijgen en dan prul in de marge. Ik vind het moeilijk om dat zo concreet te maken, maar we doen het wel vaak.

01:29:53

De heer Vaes: We zijn vaak bezig met zaken dat ik denk: dit zou je zelf toch ook niet willen? We leren mensen soms omgaan met arm zijn. Je moet dat niet doen, mensen in armoede willen ook niet arm zijn. Je moet hen niet de zoveelste de cursus of praatgroep... Ik ben niet altijd ertegen. We hebben praatgroepen en schoudergroepen die voor mensen echt een verschil maken qua isolement en eenzaamheid. Daar sta ik 100 procent achter. Je moet niet blijven hangen in het zoveelste folderverhaal. Ik vind dat je alleen moet gaan. Als iemand in een krot zit, moet je zorgen dat die niet meer in een krot zit. Dan moet je niet bezig zijn met

folders en infomomenten, of met langdurige trajecten waar het eerst twee jaar duurt voordat je door de intakeprocedure gegaan bent. Dat bedoel ik daarmee. Maar ik kan me inbeelden dat het abstract is.

01:30:43

Voorzitter: Dit helpt enorm, denk ik. Ik zag Jimmy knikken. Dankjewel. Ik weet niet hoe lang u bij ons blijft, want ik begrijp dat u op vakantie bent.

01:30:54

De heer Vaes: Ik kan het niet maken!

01:30:56

Voorzitter: Dat dacht ik al. Ik kijk even naar onze andere sprekers of zij een vraag voor u hebben in dit stadium. Dan bent u ook vrij om daarna vakantie te vieren.

01:31:10

De heer Vaes: Je hebt mijn e-mailadres. Als er iets inschiet, zet het op de e-mail.

01:31:14

Voorzitter: U hebt het e-mailadres met ons gedeeld. Dat is heel fijn. Ik dank u heel erg dat u vanaf uw vakantieadres even bij ons wilde zijn. Dank u wel.

01:31:22

De heer Vaes: Dank u wel. Veel succes!

01:31:27

Voorzitter: Dan gaan wij pauzeren. Wij gaan koffie of thee drinken, of wat u maar nodig hebt. Over een kwartier gaan we verder.

01:46:00

Voorzitter: [onderbreking 01:31:37 - 01:46:01]

01:46:00

Voorzitter: Beste mensen, ik stel voor dat we verdergaan. Als iedereen weer gaat zitten. Wij gaan zo luisteren naar Marco Pastors, al elf jaar directeur van Nationaal Programma Rotterdam-Zuid. Hij is ook de man die de gram voor de lokale politiek over zich afriep toen hij zei: "Een derde van de wijkbewoners in Rotterdam-Zuid is lichtverstandelijk beperkt", vond ik op internet. Hij is ook de man die er niet voor schroomt om te zeggen: "Vroeger zeiden we verstandelijk gehandicapt", om er nog een schepje bovenop te doen. Kortom, het is een man die van wanten weet en die zegt waarop het staat. Ik heb eerder naar hem geluisterd bij de start van het Nationaal Programma Groningen. Ik vond het toen een zeer inspirerend verhaal. Laten we horen wat hij te zeggen heeft. Marco, ga je gang.

01:47:06

De heer Pastors: Dankjewel. Dan hoop ik ook dat de adviezen die ik heb beter worden opgevolgd dan bij het Nationaal Programma Groningen. Laten we zeggen dat dit mijn herkansing is voor u. Het is heel belangrijk waar u voor staat. Dan kijk ik met name naar de gemeenteraad, maar ook naar andere betrokkenen. Ik herken dat, want in 2011 zat ik in Rotterdam zelf in de gemeenteraad op het moment dat de kans voorbijkwam om eindelijk eens, op de schouders van alles wat voorafgegaan is, iets goeds te doen voor dat gebied. Een gebied waar met veel goede bedoelingen al van alles was gebeurd, maar die goede

bedoelingen hadden niet geleid tot de gewenste vooruitgang en verbeteringen, en wel tot veel teleurstellingen. Matthijs zei het al, in tegenstelling tot de rest van het land waarin dat hele beleid werd afgebouwd na het vertrek van mevrouw Vogelaar en de komst van minister Van der Laan, kreeg Rotterdam de kans om een doorstart te maken. Dat was natuurlijk geen compliment. Dat was omdat het Rijk dacht: de rest van het land moet dan maar, maar Rotterdam-Zuid is een maat te groot om los te laten.

01:48:31

De heer Pastors: In Rotterdam hadden uiteindelijk alle partijen, inclusief de gemeenteraad - het was een heel proces - de volwassenheid om met elkaar te zeggen: "We kunnen daarover gaan mopperen, maar we kunnen het ook zien als een unieke kans om nu een hele goede aanpak te bedenken." Dat hebben wij in Rotterdam vanaf het begin erg voor ogen gehouden. Ik wil u wat daarover vertellen. Dat begint met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Dat is een vervolgstap vanuit het Rijk om, na een aantal ervaringen in Rotterdam waar behoorlijk veel tevredenheid over is - ik kan u zo wat vertellen over wat het dan is en hoe ver we zijn - om te zeggen: "Eigenlijk hebben meer steden dat nodig." Hier ziet u het rijtje steden wat daarbij is uitverkoren. Dat is niet toevallig een rijtje steden. Bijna allemaal zijn ze ook in Rotterdam-Zuid op bezoek geweest in de tussentijd, voordat dit nationaal programma begon. Het zijn toch steden waarin blijkbaar een soort urgentie was. Wethouder Bloemhoff is ook bij ons geweest. Digitaal, dat kon niet anders. Wij moeten ook iets en misschien is dat wel wat. Laten we er eens naar kijken. Dus het is wel een select gezelschap.

01:50:09

De heer Pastors: Je kunt het natuurlijk ook niet doen, dat is het voorrecht van alle betrokkenen. Voordat je echt gaat beginnen, u bent natuurlijk nog niet echt begonnen, kun je er even goed over nadenken voordat je er ja tegen zegt. Dit is wel de periode, en dan zeg je ook ergens ja tegen. Dat heeft vooral erg veel voordelen. Het is niet altijd een makkelijk of rustig bezit, om het zo te zeggen. Ook niet met zo'n directeur die daarbij is. Hij heeft ook een taak te doen. Daar word je af en toe ook als gemeenteraad door beziggehouden. Je bent dan wel met elkaar toch met hetzelfde bezig, en dat is al heel wat waard.

01:50:52

De heer Pastors: In plaats van dat je allemaal in je eigen ritme zit, je eigen dynamiek, je eigen bestuurswisselingen, je eigen vierjarenperiode... Wie is er wethouder en mag ermee op de foto? Dat soort dingen zijn allemaal best belangrijke zaken. Dan hebben we het nog niet eens over de schoolbestuurders, corporatiebestuurders, allemaal hun eigen dynamiek. Als je vanuit daar nadenkt: dan hebben we een buurt waarin mensen vanuit al onze optieken dingen tekortkomen. We doen het allemaal niet goed genoeg voor die mensen, tenminste als je zou zeggen: gemiddeld doet de overheid in Groningen het veel beter dan in dit deel van de stad, dan in Groningen-Noord. Als je dan zegt: "We hopen toch dat we met de gebruikelijk dynamiek daar een beetje uitkomen", dan bent u een enorme optimist. Als je gaat kijken wat daarvoor allemaal moet gebeuren... De collega uit België zei het ook al, dat er precies op het goede moment in dat gezin precies het goede gesprek wordt gevoerd. Niet door 20 mensen, maar door één bij voorkeur. Dan moet je op een paar punten veel betere afspraken met elkaar maken. Dat is zo'n nationaal programma samenwerking.

01:52:08

De heer Pastors: Het stelt ook best wat voor. Het is niet zo dat je zegt: "Er is een kort rijtje steden en daar gebeurt wat. Als je het aantal inwoners optelt kom je tot 1,2 miljoen. Dat is zes procent van de Nederlanders, en dan heb je een behoorlijk contingent te pakken van de mensen die in de problemen zitten, waar juist de overheid een rol heeft om er wat van te maken. Wij als Rotterdam-Zuid zijn daarover overigens 200.000 van. Dat is ook geen compliment. Je kunt ook zeggen: "Dat hebben ze best rottig in elkaar gestoken, dat stadsdeel, dat het zo'n grootschalig achterstandsgebied is. Maar ja, dat is een feit. Het is allemaal weer verklaarbaar, het is niemand zijn bedoeling geweest. Dat is ook de reden dat Rotterdam-Zuid wel die kans heeft gekregen. Daarom zijn wij nu ook blij dat meer andere steden hebben gezegd: "Wij hebben ook zoiets nodig en dan moeten we ook kijken naar die aanpak."

01:53:12

De heer Pastors: Hoe is dat gegaan? In 2010 is er een soort visitatie geweest. Dat was op verzoek van Eberhard van der Laan. Dat is een hele belangrijke fase. Het is eigenlijk de fase waarin u nu zit. Wat is er precies aan de hand? Wat moet er beter? Waar komt het door? Wat moeten we met elkaar afspreken om het wel goed te laten gaan, en wat is dat dan? Ik ben ook adviseur geweest. Wat adviseurs altijd zeggen bij een opdracht die mislukt is: "Dan is het misgegaan bij de opdrachtverstrekking. Dan heb je op dat moment niet goed genoeg met elkaar doorgepraat over wat je precies met elkaar ging doen in dat traject." In die fase zit u ook. Daar moet u zichzelf, maar ook degenen die de samenwerking in elkaar moeten steken, de tijd voor gunnen om dat echt met elkaar te doorleven. Dan moet u niet zeggen: "De schoolbesturen vinden het moeilijk om over te praten, dan slaan we dat even over." Dat is waarschijnlijk één van de dingen die u toch nu moet bespreken, om toch met elkaar te kijken: wat is dat dan en wat doen we daaraan? Juist als het even moeilijk is wordt het interessant.

01:54:30

De heer Pastors: Ik zat toen in de gemeenteraad, en Deetman en Jan Mans deden het samen. Ik vond dat ze er veel te lang over deden. We hadden ook een tijdelijke commissie gevormd en daar vroegen we ook: "Waarom duurt het zo lang?" We zijn er gewoon nog niet uit. Het is nog niet goed genoeg. U kunt wel haast hebben, maar als het niet goed genoeg is komen we helemaal niet meer terug. Dan gaan we naar Den Haag. Daar wonen wij, maar dan gaan we niet naar de minister om te vertellen dat we een goed plan hebben." Oké. U moet daar heel goed op letten. Is dit voor de Bühne of is er doortastend gekeken? Mathijs zei het net ook al, die projectencarrousel is het gevaar. Nog steeds, zo merk ik in veel steden.

01:55:13

De heer Pastors: Leuke initiatieven, buiten de school, buiten de uitkeringsinstantie, buiten de wijkteams om. Dan heeft niemand er last van. Dan mogen ze best in een apart gebouw hele goede dingen doen voor de bewoners. U moet zich dan de vraag stellen: is dat de goede oplossing? Of zullen we het eens doen op de plekken waar mensen toch zijn of waar we ze naartoe kunnen krijgen? Dat laatste is natuurlijk altijd beter, maar dat wordt vaak overgeslagen. Niet dat er in aparte gebouwen geen goede dingen gebeuren, maar als het daar allemaal moet gebeuren, dan kan ik u nu al zeggen dat het tekortschiet. Daar kom ik zo even op terug.

01:55:54

De heer Pastors: Van al die handtekeningen is er nog één die nog in functie is, dat is Aboutaleb. De rest is allemaal één of twee of drie bestuurders geleden weggegaan. Hun opvolgers maken die handtekeningen nog steeds waar. Op dat moment was de burgemeester degene die namens de gemeente tekende. Hij heeft dat toen ook met de gemeenteraad afgestemd. Wij gaan nu iets voor 20 jaar tekenen, maar dat doen wij om hele goede redenen. Normaal gesproken kijk je niet ver, maar als je met kwesties zit waarvan de oplossing een jaar of 20 duurt om het allemaal goed te laten gaan, dan ben je als gemeenteraad juist heel verantwoordelijk bezig als je zegt: "Dan zullen wij dat gaan besluiten. We leggen het wel uit aan onze opvolgers." Daar heb je dan ook alle andere partners voor die dat ook uitleggen, en zo'n programmabureau als waar ik werk, die dat ook doen.

01:57:04

De heer Pastors: Nogmaals, voordat u de handtekening heeft gezet kunt u nog alle kanten op. Daarna valt het ook wel mee. Het is echt niet zo dat u daarna niets meer over het gebied te zeggen heeft. Integendeel, u kunt nog over van alles ruzie maken. Dat helpt soms nog ook. Over een aantal dingen houdt u wel een lijn met elkaar vast, en dat is erg belangrijk. Belangrijk voor de mensen die voor de gemeente werken, maar nog belangrijker voor de mensen die op de scholen werken, de werkgevers die eraan verbonden zijn, corporaties, enzovoort. Zij weten in ieder geval wat voor de lange lijn de bedoeling is.

01:57:45

De heer Pastors: Zo ziet ons gebied eruit. Het ligt aan de zuidkant van de Maas. Wij hebben het opgedeeld in twee gebieden. Het alleroudste gebied, dat is het donkergele, dat is met de oudste woningvoorraad. Het vervelende van de oudste woningvoorraad is dat die bijna altijd wordt overgeslagen in herstructureringsprojecten. Corporaties zijn daar vaak iets te makkelijk in. In een tuinstad is het toch allemaal wat goedkoper, daar is meer schuifruimte, enzovoort. Daar kun je voor minder euro's meer betere woningen terugbouwen. Dat is allemaal waar. Ondertussen sla je de alleroudste wijken met de smalste straatjes en die bakstenen gevels enzovoort over. Dan is er op een gegeven moment, dat was bij ons althans zo, legitimatie om te zeggen: "Dan gaan we met twee regimes werken. Voor de wijken die het het zwaarst hebben - slechtste woningkwaliteit, laagste schoolprestaties, hoogste uitkeringsdichtheid en allerlei andere problematieken - gaan we extra zaken doen. Ook in die andere delen van Rotterdam-Zuid, meer de tuinsteden - Pendrecht, Zuidwijk, enzovoort - daar gaat het ook slecht genoeg om zo'n achterstandswijkenaanpak op toe te passen.

01:59:08

De heer Pastors: Dit is de kern van wat wij doen. Ik heb het zelf vaak over het oog op de bal houden. Dan bedoelen we die cirkel. Waar doe je het voor? Voor die mensen. Dat zet je mooi in het midden. Vervolgens zeg je: "Wat willen we eigenlijk?" Dat was ook een deel van de kritiek. Er waren veel van die sociale cohesieprojecten. Dan mocht je vooral na de werktijd van anderen in je vrije tijd met je burens praten over wat je van elkaar vindt in de wijk. Wim Deetman legde daar genadeloos de vinger op de zere plek. Hij zei: "Wat helpt dat die mensen? Hoe verandert dat hun leven de dag daarna, met al die schulden, met die kinderen met die moeizame schoolcarrière, met jezelf die zich tekort voelt schieten als ouder, die dat ook allemaal niet weet en merkt dat anderen het veel beter weten? De ouder

die zich daardoor steeds meer terugtrekt of de verkeerde goedbedoelde dingen gaat doen? Daar heb je niet zoveel aan.

02:00:10

De heer Pastors: Moeten we niet met mensen in de eerste plaats vaststellen dat als we vinden dat mensen moeten participeren in de maatschappij... De basisparticipatie, dat is wat je overdag doet. Dat is wat je bent als mens. Je bent leerling. Natuurlijk doe je in je vrije tijd andere dingen, en die zijn ook belangrijk. Je schoolcarrière is je dagbesteding. Zo hebben volwassen mensen werk als dagbesteding. Soms is een uitkering nodig, maar het moet niet de norm gaan worden. Vandaar dat we hebben gezegd: "Dat moeten we gaan terugbrengen." Zo'n gezin, dat is de stip in het midden. Het is geen persoon, het zijn ook niet alleen de jongeren. Dat is het huishouden zoals het woont in een woning. Daar moeten school en werk de norm zijn. Wat wij op Zuid altijd zeggen: "Als de rest van Nederland het kan, kunnen wij het ook. Als het niet vanzelf gaat, dan moeten we daar misschien een beetje meehelpen. Heel moeilijk kan het natuurlijk niet wezen, anders had de rest van Nederland dat ook niet zo gedaan." School en werk is de norm, dat is deelnemen in de maatschappij. Daaromheen en daarnaast doe je in je vrije tijd ook dingen met elkaar. Die zijn best waardevol, maar als de dagbesteding niet goed geregeld is, wat is dan de toegevoegde waarde van zorgen dat mensen in hun vrije tijd in een wijkcentrum misschien met elkaar kunnen klaverjassen of bingoën of whatever? Moet je het dan niet toch hebben over de dagbesteding?

02:01:36

De heer Pastors: Wij hebben die vraag met ja beantwoord. Heel veel mensen bij ons ook, daar zal ik zo een sheet over laten zien. De rest van de tijd moet je met elkaar wonen, in dat huishouden, in vrijetijdsverband op een goede manier met elkaar doorbrengen. Dat valt soms ook nog niet mee. Wij hebben ook geconstateerd bij ons, en dat helpt ons heel erg om de energie erin te houden, dat er school is voor elk niveau kind, dat er werk is voor elk niveau volwassenen. Als je op de levensterreinen in je huishouden die je daarvoor moet beheersen om dat allemaal goed te laten gaan - een beetje regelmaat in je huishouden en uitkomen met je geld, veiligheid bieden op moeilijke momenten, de weg naar de hulpverlening vinden, omgaan met lastige bureaus en die wonen er best veel in deze wijk - en wat je daar allemaal voor in de lucht moet kunnen houden, dan kun je niet zeggen: "Dat hebben we zo geregeld dat elk gezin dat, zeker in die wijken, zomaar kan." Sterker nog, dat hebben we natuurlijk veel te moeilijk gemaakt met elkaar.

02:02:39

De heer Pastors: Daar zit de uitdaging om dat voor elkaar te krijgen. Dat kan wel met het gemeenschappelijke doel van de kinderen optimaal door de schoolcarrière, en de volwassenen optimaal aan het werk. Daar heb je soms een beetje extra hulp bij nodig om het te vinden of om het voor een werkgever betaalbaar te krijgen. Als iemand onder het minimumloonniveau presteert, dan kun je van een werkgever niet vragen dat hij dat altijd bijlegt. Er zijn er wel die het doen, maar duurzaam kan natuurlijk niet. Daar heb je allerlei instrumenten voor, loonkostensubsidie en dat soort zaken, om dat toch voor elkaar te krijgen.

02:03:20

De heer Pastors: Het mooie hiervan is dat je een gezamenlijk doel hebt. Je hebt niet een overheid die wat aan het doen is in de hoop dat mensen het oppikken, maar dit is ook wat je met mensen kunt bespreken en waar je kunt zeggen als mensen dingen willen die heel ver buiten die cirkel liggen: "Dat vind ik interessant, maar in hoeverre helpt dat om de problematiek in deze wijk op te lossen?" Dat is een open vraag die je kunt stellen, maar die wordt vaak niet gesteld. Er wordt vaak toch een beetje gedacht door de overheid: fijn, dan willen de mensen iets aan het park doen, dan gaan we met z'n allen iets aan het park doen. We zetten er bankjes neer en dan kunnen ze het gaan hebben over de kwesties waar het echt... Dat gebeurt natuurlijk niet. Dat doen ze dan een beetje uit: "Dat willen de gemeenteambtenaren, zij vinden het ook fijn om over het park te praten. Dan gaan we daarover praten." De vraag is: zit het probleem in het park, of zit het probleem op andere dingen maar is dat moeilijker bespreekbaar? Dat kun je heel goed met mensen bespreekbaar maken. Sterker nog, als je het niet doet begin je al met mensen anders te behandelen dan je zelf behandeld zou willen worden.

02:04:18

De heer Pastors: Ik woon zelf in Rotterdam-Zuid, dat helpt ook. Ik heb al parkjes meegemaakt die voor de derde keer fysiek getransformeerd zijn. Het heeft nergens bij geholpen. Ik doe dan heel erg mijn best om de vierde keer tegen te houden, en meestal lukt dat ook. Dit is dus heel belangrijk, op het allerkleinste niveau. Wat betekent het voor mensen? Dit is waarover het gaat. Wij bemoeien ons vanuit dat nationaal programma niet overal mee. Als het buiten deze cirkel ligt zeggen we: "Dat is allemaal best belangrijk, daar zijn ook allerlei voorzieningen voor en misschien zouden we ook wel kunnen bellen, maar dat gaan we niet doen. Wij zetten onze energie en onze slagkracht in op datgene waar we voor zijn. We gaan dat ook niet verpesten, ook al kennen we de mensen die erover gaan nog zo goed, door ons ook met andere dingen te bemoeien. Dit vinden wij heel belangrijk." Bij andere dingen laten we het systeem zijn werk doen, gewoon het reguliere gemeentelijke beleid, het reguliere schoolbeleid, enzovoort.

02:05:20

De heer Pastors: Dit is vervolgens het model waarin wij werken. In mijn ogen is dat essentieel. Een gemeente die niet stiekem toch een beetje de baas wil blijven door te zeggen: "Die regisseur kan ook bij ons werken want het zijn toch allemaal dingen die de gemeente doet", en dat soort zaken. Het is de kunst van het loslaten. Daar moet je over nadenken voordat je het loslaat. Dat is natuurlijk de kunst van het loslaten. Vervolgens is het wel loslaten. Dat je zegt: "Uit ervaring kunnen we zeggen dat we het misschien hadden gekund, maar uit ervaring weten we dat dat toch niet werkt. Anders hadden we dit probleem niet gehad." Dat is wat u zich ook moet realiseren, dat u als gemeentelijke organisatie een onderdeel bent van het probleem.

02:06:12

De heer Pastors: In plaats van dat je zegt: "Wij weten het allemaal zo goed, maar de scholen verpesten het, de werkgevers doen niet mee, en de corporaties hebben zo hun eigen wil. Dat is allemaal waar, maar de gemeente is net zo partij in dat geheel wat is ontstaan als alle anderen. Om op dat punt met elkaar te zeggen: "Dit gaan we met elkaar doen en laten we ons allemaal aan de afspraken houden, ook het gemeentebestuur en de gemeenteraad", dat

is een grote stap. Het zou ook een goede stap kunnen zijn. Dat is het in dit geval zeker. U krijgt er ook veel voor terug, namelijk dat de andere partijen zich ook aan de afspraken houden, en dat u hen eraan kunt houden. Dat is erg veel waard.

02:07:03

De heer Pastors: Wat je ziet in zo'n samenwerking... Dat is de reden dat er bij ons een behoorlijke energie in zit: af en toe word je er in dat samenspel van het dagelijks bestuur aan gehouden. Dan ben je bijvoorbeeld de gemeente en dan zeggen de corporaties: "Dat hadden we afgesproken, dus nu moeten jullie dat doen." Dan is dat voor de gemeente op dat moment even... Het komt niet zo goed uit. Alle anderen denken dan: yes, dat is wel goed! In dit voorbeeld heb je zeven partijen aan tafel die zeggen: "Het is toch goed dat wij in deze constructie zitten." Als gemeente denk je dan: ik vind het ook goed, maar het is niet altijd even leuk.

02:07:43

De heer Pastors: In zijn algemeenheid, na een tijdje heb je zo'n rondje gemaakt. Overal is wat, om met Gerard Reve te spreken. Dan is er in totaal acht keer geslikt aan tafel. Dan is er ook acht keer zeven is 56 keer gedacht: yes, dit hebben we mooi geregeld met elkaar, vanwege het feit dat we hier bij elkaar zitten en elkaar daarop hebben... Dan heb je een reden om bij elkaar te komen. Er is een goede energiebalans, je hebt meer positieve momenten dan dat je aan je afspraken wordt gehouden. Daar hoort natuurlijk wel bij dat je ook zelf een keer aan je afspraak wordt gehouden. Dit model hoort erbij. Als gemeente zeggen: "Wij zijn goed voor onze afspraken, dus wij laten ons daaraan houden. Wij denken er van tevoren over na."

02:08:32

De heer Pastors: Ik ken zelf veel voorbeelden dat iets wat gebeurt toch verkeerd valt, of dat een afdeling onderwijs zegt: "We hebben een heel mooi plan voor de hele regio." Die afspraken op Zuid zijn we net even vergeten goed te maken." "Dat geeft helemaal niks", zeggen wij dan, "maar dan moet dit stukje gerepareerd worden." Dan merk je hoe lastig dat zit. Toch merk je als je zegt: "Prima, je kan het een keer vergeten maar laten we dit wel...." Dan blijkt er toch ruimte te zijn, op titel van dat je dit met elkaar hebt afgesproken. Als je dat niet hebt gedaan, dan mag je dat niet eens ter sprake brengen van binnenuit. Ik zou dat willen meegeven aan u. Als u het echt wilt, dan moet u het ook kunnen loslaten.

02:09:19

De heer Pastors: Hoe gaat het met ons? Wij hebben bij ons 31 doelen en prestatie-indicatoren. U vroeg net: hoe zorg je ervoor dat je in die 20 jaar niet een soort periode creëert, en dan aan het einde maar hopen dat het goed is? Wij kijken bij veel dingen, in ieder geval per jaar en soms vaker, hoe het ermee gaat. Waar hadden we willen zijn en waar zijn we? Dat is een manier om met elkaar heel scherp te kunnen zeggen: "Dit en dat gaat wel goed", en op andere punten: "Daar blijven we achter, wat is er aan de hand en wat moeten we daaraan doen?" Dat is minder ingewikkeld dan u denkt. Dat is precies zo simpel als ik het zeg.

02:10:05

De heer Pastors: Bij ons zijn het er 31. Dat is puur toeval. Dat heeft te maken met vindbaarheid van informatie. We gaan natuurlijk, als het even kan, geen nieuwe databases

opstarten. Gewoon bruikbare informatie. Dan zie je dat er in het onderwijsveld, dat vinden we natuurlijk heel belangrijk, veel gemeten wordt. Daar heb je meer indicatoren, en in andere velden wat minder. Dat zegt op zich niet zoveel. Als iemand er een indicator bij wil hebben, dat was in het begin wel zo, ook vanuit een gezond wantrouwen. Als die vindbaar is en betaalbaar, dan doen we die erbij, daar doen we niet spannend over. Het heeft toch allemaal met elkaar te maken. Daar ziet u dat wij met 19 van de 31 doelstellingen, dat is de bovenste regel bij elkaar opgeteld, op of boven het afgesproken schema zitten. Met een aantal andere zitten we nog daaronder. Het is van je persoonlijke appreciatie afhankelijk of je dat goed vindt of dat je zegt: "Dat had misschien beter gekund."

02:11:09

De heer Pastors: In ieder geval zijn wij er zelf redelijk tevreden over, en onze partners ook. Tegelijkertijd balen we ervan dat in dat oranje en rode gebied nog een aantal hele belangrijke factoren zitten die ik zo zou willen inruilen voor een aantal van die groene. Die smaak is helaas niet te koop. Wat een hele goede is bij ons, en dat is ook de vraag: wat merken mensen ervan? Die staat meteen linksboven. Dat zijn een aantal indicatoren op het gebied van studenten in het middelbaar beroepsonderwijs. Je ziet bijvoorbeeld op de vijfde regel, de vijfde bullet, dat 73 procent van onze studenten mbo op niveau drie en vier zit. Wat we daarmee bedoelen is dat we het gat met de G4, ons ambitieniveau is het gemiddelde van de G4, voor 73 procent hebben gedicht. We zijn op nul procent begonnen. In het begin is het gat 100 procent. Na 20 jaar wil je het dicht, en wij hebben na tien jaar 73 procent van het gat gedicht. Dat is best betekenisvol.

02:12:28

De heer Pastors: Dat is niet iets dat mensen meteen heel tevreden door de straat gaan, bloemen naar iedereen sturen, en dat soort dingen. Het is wel zo dat als mbo-studenten een niveau drie of vier diploma hebben gehaald, dat werkgevers weten dat zij echt iets kunnen. Dat is arbeidsmarktrelevant, dan zit je boven de startkwalificatie. Ook als het een minder relevante opleiding is. Dat zou ik niet doen, een minder relevante opleiding. Toch zijn die diploma's echt serieus, dan ben je plaatsbaar op de arbeidsmarkt. Dan kun je iets. Het is voor ons een heel prettig idee dat veel van onze mbo'ers nu aan de goede kant van de streep zitten, in plaats van dat ze vooral op niveau één en twee zitten, wat aanzienlijk moeilijker is. Daarvan hadden wij er te veel. Het is ons met elkaar gelukt, die studenten in de eerste plaats, om dat goed te doen.

02:13:20

De heer Pastors: Wat we ook zien, dat ziet u daarboven, is dat we met deelname aan zorgopleidingen op 130 procent van het G4-niveau zitten. Dat kan natuurlijk ook, als je er relatief veel hebt. Dat is natuurlijk qua arbeidsmarktperspectief voor de lange termijn ontzettend goed. Dat zijn hele goede zaken. Minder goed, dat zit in de oranje balk, is dat bij werk dertienhalf procent van het gat is gedicht op het gebied van de huishoudens met een uitkering. Dat is beter geweest voor corona. Dat houdt ons wel overtuigd dat we op de goede weg waren. We zagen wel in corona, met alle nulurencontracten en dat soort zaken, dat de zwakkere werknemers met de kortere arbeidsduur het eerste naar huis werden gestuurd. Daar hebben wij bovenmatig veel last van gehad.

02:14:22

De heer Pastors: Tussen 2015 en 2019, toen corona begon, waren wij kampioen daling van heel Nederland. Daar hadden we ook hele mooie grafieken van, en nog steeds. Daarna waren we in één keer kampioen stijging, helaas. Nu zijn we weer aan het dalen, net als de rest van Nederland, maar zitten we een beetje midden in het peloton mee te dalen. Dat vinden we eigenlijk niet goed genoeg, dat moet beter kunnen. Dat hebben we nog niet te pakken.

02:14:39

De heer Pastors: Dit is het algemene beeld. Dit helpt wel. Als mensen zeggen: "Waar doen we het allemaal voor, het schiet niet op, en mensen klagen nog steeds. Dit ging ook nog eens mis." Zo is er altijd wat. Ondertussen is dit wel aan het gebeuren. We hadden met elkaar bedacht dat dit de bedoeling was en het is aan het gebeuren. Daar hebben we een aantal interventies voor die dit voor elkaar krijgen. Een hele belangrijke is dat op basisscholen onze kinderen tien uur extra les krijgen per week. Dat is behoorlijk veel. We kijken ook naar wat de rest van Nederland na schooltijd doet met zijn kind. Er gebeurt van alles, vooral goede dingen. Dat doen wij nu in schooltijd. Het is een hele goede interventie. Dat van die baangaranties, het kwam al even aan de orde, is ook zo'n voorbeeld.

02:15:39

De heer Pastors: Veel jongeren in onze wijken denken: ik kan iets kiezen wat geadviseerd wordt. U zult altijd zien dat als het echt een mooie baan is, dan willen ze mij niet hebben. Dan staan wij achteraan. Dat is een reële ervaring, en onze werkgevers hebben gezegd: "Dat gaan we out of the equation halen." Wij wijzen opleidingen aan die wij relevant vinden. Als jongeren van Zuid die kiezen en ze halen hem, dan garanderen wij dat ze bij één van ons mogen beginnen." Dat is een afspraak die wij elk jaar herbevestigen met de werkgevers. Realiseer je dat als iemand hier aanbelt en zegt: "Ik heb zo'n diploma, maar ik heb niks." Dan gaan wij dat regelen met elkaar. De burgemeester herinnert hen daar ook heel erg aan. Dat is een heel belangrijk signaal voor de jongeren.

02:16:32

De heer Pastors: Dan kunt u wel zeggen: "In de zorg en techniek is altijd wel werk, dat weet toch iedereen." Dat is een werkgeversredenering en een politieke bestuurlijke redenering. Daar zit ook een waarheid in. Als je puber bent en je bent onzeker en je hebt een omgeving waarin mensen vooral teleurgesteld zijn in de kansen, dan is dat niet wat zij relevant vinden. Dat is dat ze zeggen: "Dat zegt iedereen wel, maar geldt dat ook voor mij?" Wat je hiermee zegt is: "Dat geldt dus ook voor jou." Je moet goed kiezen en dat diploma halen, dat is reëel, maar als je dat hebt geldt het ook voor jou. Dat is heel erg betekenisvol, dat merk je ook als je voor zo'n schoolklas staat en zo'n garantie uitreikt aan het begin van de opleiding.

02:17:21

De heer Pastors: Wat vinden de bewoners ervan? Dat verschilt natuurlijk in de tijd. Wat wij in begin hebben gedaan, dat wilde ik u laten zien. Wij hebben na anderhalf jaar Wim Deetman - ik had het al gezegd, hij deed er best lang over - matige betrokkenheid van bewoners. Altijd wel de bedoeling, maar het lukte telkens toch weer niet. We hebben bedacht: dan gaan we met 1000 mensen, een G1000, gaan we ergens in een zaal zitten. Dat valt ook niet mee, in Rotterdam-Zuid kom je gelukkig nog in Ahoy uit. Er waren 70 tafeltjes

met tien mensen, 700 mensen. Daar hebben we gezegd: "We gaan niet aan u vragen wat u wilt, nadat wij na anderhalf jaar met veel moeite iets goeds hebben. We gaan wel aan u vragen wat u ervan vindt. Blauw is eens en oranje is oneens. Als je met mensen goed genoeg doorpraat over het belang van school, meer tijd op school doorbrengen..."

02:18:17

De heer Pastors: Iedereen moet iets doen voor zijn geld, ook als je een uitkering hebt. Een soort collectieve norm in onze samenleving, dat vinden heel veel mensen. Hoe dan? Dat is de volgende vraag, maar dan ben je het wel eens over dat. Dan is vervolgens de vraag: hoe dan? Er zijn veel dingen die we veel meer met elkaar eens zijn dan we denken. Zo hebben wij dat in het begin gedaan, dat heeft ons een jaar of zeven tot tien erg goed geholpen. We zijn nu op zoek naar elkaar om dat voor elkaar te krijgen. Ook dat vinden we interessant, en dat doen we eerst op kleine schaal. Wat vinden jullie? Wat vinden wij? Kunnen we daar serieus over doorpraten? In plaats van: wat wilt u? Dan hebben we in ieder geval iets. Dan gaan we daarmee beginnen en dan hopen we dat u vertrouwen krijgt en we hopen u de bocht door te krijgen.

02:19:14

De heer Pastors: Je kunt ook aan mensen meteen vragen: zullen we eens beginnen met die bocht in te zetten? Zou dat niet ook wat zijn? Daar zitten een aantal ontwerpeisen bij, die heb ik allemaal genoemd, en die zijn best te doen. Er zijn er een paar waar je moet opletten of misschien niet te moeilijk over moet doen. Die zitten met name bij financiën. Is al dat geld er wel? Dat is er bij ons vanaf het begin af aan niet geweest, maar we hebben het wel elke keer kunnen regelen. Elke periode, elk kabinet, elk college, elke politieke periode heeft daar zijn eigen uitdagingen in. Wat wij hebben gezegd is: "Als wij met zijn allen om tafel zitten, Rijk, gemeente, corporaties, enzovoort, who else gaat dat betalen? Dat zijn in ieder geval wij. Als wij dit met elkaar willen en we kijken elkaar in de ogen, dan zijn wij toch degene die hiervoor aan de lat staan. Dan komen we hier heus wel uit."

02:20:18

De heer Pastors: Dat we niet tien jaar vooruit kunnen plannen, dat doet niemand dus dat hoeven wij ook niet te doen. Daar hoeft je niet te ingewikkeld over te doen. Dan heb je ook nog de kwestie: hoe moet het dan met de rest van de gemeente? Dat is in ons geval. Wij zijn voor Rotterdam-Zuid opgericht. In Rotterdam overig, zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek dat noemt, zitten ook zwakke wijken zoals Delfshaven, Crooswijk enzovoort. Daar geldt het reguliere gemeentelijke beleid, en die komen in dat opzicht niks tekort. Daar zit een G4-prioritering op. Daar doen andere steden het ook mee. Alleen in Rotterdam-Zuid doen we een stukje extra, omdat het nodig is. Als je met zijn allen zegt: "De achterstanden moet je inlopen", dan moet je daar een extra inspanning voor plegen. Dat zal niet gratis zijn." Er gaan wel dingen vanzelf, maar je hebt ook wat geld nodig om het voor elkaar te krijgen, en niet eens al te veel. De eerste jaren hebben we het gedaan met 14 miljoen euro per jaar. Er gaat ongeveer 3,5 miljard euro aan overheidsgeld door het gebied heen per jaar, dan is 14 miljoen euro niet zoveel. Daarna 65 miljoen, en nu doen we het hopelijk met iets meer. Althans, dat zijn we met het huidige kabinet aan het afspreken.

02:21:29

De heer Pastors: Dan komen we tot slot bij onze zeven vinkjes. Dat zijn wat ons betreft de

succesfactoren. Voorliggende voorzieningen, dat is een ingewikkelde term. Het betekent: als u denkt dat het op de gewone manier ook kan, dan moet u niet in zo'n programma stappen. Dan bent u blijkbaar nog niet verbeterd binnen de kaders. Prima, maar dan hoeft u ook niet in zo'n programma met alle mogelijkheden die er zijn. Je moet ervan overtuigd zijn dat je op de gebruikelijke manier echt niet verder komt. Niet stiekem denken: laat dat geld maar komen, dan gaan we verder met elkaar. Zo moet het niet zijn. De interventies die u doet moeten betekenis hebben in het dagelijks leven van mensen. Op school, zorgen dat mensen bezig zijn met werk of met hun dagelijkse problemen op een andere manier oplossen, zodat er ruimte ontstaat om andere dingen te gaan doen. In plaats van continu bezig zijn met formulieren, stress, toeslagen, deurwaarders en dat soort zaken. Je moet in dat dagelijks leven aanwezig zijn. Alle partners die je nodig hebt binnenboord.

02:22:48

De heer Pastors: Je moet een duidelijk doel hebben met elkaar. Bij ons is dat G4-niveau. In andere steden is het vaak G40-niveau, wat vaak beter is dan de G4. Je moet een doel hebben, anders kun je niemand bellen om te zeggen: "In dit tempo gaan we het niet halen." Je moet met elkaar kijken: waar willen we zijn als het af is? Dan ook die tussentijden. Je moet de termijn hebben die je ervoor nodig hebt. Daar hoort ook de realisatie bij dat je waarschijnlijk een aantal dingen met de woningen in het gebied moet gaan doen. Als je een serieus gebied hebt, dan ben je daar zomaar tien à vijftien jaar mee bezig. Als je daar een aantal projecten hebt, dan ben je ook zomaar 20 jaar verder. Dat is de belangrijkste redenen dat het 20 jaar duurt.

02:23:37

De heer Pastors: Voor het sociale zou het misschien iets korter kunnen. Ook daarvoor geldt dat je dat niet in een paar jaar geregeld hebt. Middelen. Je moet ook een organisatie hebben die daarop past. Dat is de organisatie met dat onafhankelijke programmabureau wat je aan je afspraken houdt. Als je deze dingen bij elkaar hebt, dan heb je de ploeg goed fit om aan de start te gaan voor die twintigjarige aanpak. Zo zijn wij inmiddels aan ons vierde uitvoeringsplan. Daar hebben we een vijfjarig plan van gemaakt. Daar ziet u de kافت van, dat hebben we net af. Daar gaan we de komende vijf jaar mee invullen. Tot zover.

02:24:20

Voorzitter: Dankjewel. Over die doelen, ik las dat Martin van Rijn een evaluatie heeft gedaan bij jullie.

02:24:39

De heer Pastors: Ja.

02:24:39

Voorzitter: Hij adviseerde: "Laat een aantal van de doelen maar los, want je gaat dat toch niet halen in 20 jaar."

02:24:47

De heer Pastors: Dat vonden wij niet het sterkste stukje van zijn advies. Hij heeft dat goed bedoeld, juiste om ons in bescherming te nemen. Dit is zo mooi. Laat het dan niet precies gaan over dat je misschien dat ene doel wel niet gaat halen in 20 jaar. Houd het maar wat langer vol. Hij bedoelde dat goed. Nu moeten wij op veel plekken tegen partners uitleggen:

"Nee, wij gaan nog steeds voor 2031 als eindtermijn. We maken er nu geen 2036 van." Eerst maar eens kijken wat we de komende vijf jaar precies gaan doen, wat wel haalbaar is. Dan gaan we die stappen eerst zetten, en dan gaan we op het einde kijken of we misschien een beetje moeten rekken met de termijn. Maar niet nu al, nee.

02:25:35

Voorzitter: Nog een andere vraag die mij te binnen schoot. Je zei: "De gemeente is soms ook onderdeel van het probleem." Is partij in de instandhouding van het probleem, dat zijn mijn woorden. Kun je een voorbeeld daarvan geven?

02:25:55

De heer Pastors: Sowieso als je iets met elkaar doet... Je hebt onderwijs, dat zijn schoolbesturen, en je hebt een afdeling onderwijs bij de gemeente. Er gaat iets niet goed in het onderwijs. Dan moet je bijna per definitie als gemeente zeggen: "Wij zitten ook in dat complex." Je hebt geen afdeling onderwijs om op grote afstand te zeggen: "Daar gaat van alles niet goed." Nee, als er iets niet goed gaat heb je een rol om daar wat aan te doen en te zorgen dat het verbetert. Daar zijn legio voorbeelden van. Eén van de dingen die onze scholen in het begin zeiden is: "Waar wij vooral veel last van hebben, is dat alles van een gemeentebestuur in vier jaar moet gebeuren. Dat is heel makkelijk gezegd. Het basisonderwijs moet dit en dat gaan doen. Ga er maar eens aan staan."

02:26:49

De heer Pastors: Ik heb dat zelf meegemaakt in het begin. Je denkt altijd: een school is een school. Tot je de tweede school bezoekt, en dan over precies hetzelfde onderwerp een hele andere opvatting krijgt waarvan je denkt: dat kan ook. Als dat hier werkt, dan is dat goed. Op die manier, als je alle scholen iets wilt laten doen, zoals in ons geval 29 scholen die tien uur extra les gaan geven, dan is dat een heel proces. Sommige scholen melden zichzelf. "Wanneer mogen we beginnen? We hebben al ideeën, enzovoort." Een jaar later komen andere scholen en die zeggen: "Wij willen ook gaan meedoen, want dat was nou eenmaal afgesproken." Weer een jaar later merk je in één keer: waar blijft de rest van de scholen? Die waren helemaal niet van plan te komen, dus daar moet je naartoe. Dan zeg je: "Er is iets afgesproken en dat geldt ook voor jullie." Dan zeggen ze: "Sinds wanneer is dat?" Dat is een oprechte vraag. Het is ook voor het eerst dat alle scholen ergens aan meedoen.

02:27:57

De heer Pastors: Vervolgens ga je met hen praten: "We gaan het wel doen, want die andere scholen zijn dat ook voor een deel gaan doen omdat het is afgesproken, en ook onder de voorwaarde dat de school ernaast niet kan zeggen dat kinderen bij hen geen extra les hebben. Kom met je kind hiernaartoe! Zo gaat het vaak in het onderwijs, zij beconcurreren elkaar. We hadden met elkaar afgesproken dat we het allemaal zouden gaan doen. Dan kan het ook. Dat zit daar allemaal aan vast. Dan heb je ook een gemeente nodig die daarbij helpt. Dat is bij ons een heel proces geweest. In het begin was het een beetje: de gemeente helpt op dit punt nergens bij. Die hebben we ook niet nodig, want we bepalen dat zelf wel als scholen. In het proces is dat zo langzamerhand omgedraaid, dat de gemeente tegen de scholen is gaan zeggen: "Heel fijn dat jullie dat allemaal doen, maar we kunnen jullie daar ook bij helpen als je het moeilijk vindt." We hebben inmiddels ook een lijst met erkende

aanbieders waarvan we weten dat ze goede mensen hebben, dat ze een goed programma hebben.

02:29:05

De heer Pastors: Dat vind ik zelf het mooie van wat langer met zo'n programma bezig zijn. Dan zie je ook dat in één keer dit deel van de afdeling onderwijs een hele andere rol heeft. Die helpen de scholen om dingen voor elkaar te krijgen, in plaats van dat ze - ik vertaal het gevoel van de scholen - op de vingers worden gekeken of zij zich aan de afspraken houden. Maar dat heeft wel even geduurd voordat het zover is. Je kunt als gemeente ongelooflijk veel in de weg zitten, zeker als partijen een reden zoeken om iets niet te doen. Dat kun je ook omdraaien. Als je iets met die partijen hebt afgesproken, wat moet je als gemeente doen om het wel voor elkaar te krijgen? Dat is de kunst.

02:29:49

Voorzitter: Dank je. Zijn er vragen? Elisabeth.

02:29:56

Mevrouw Akkerman: Ik had een vraag over de lijst van alle organisaties die betrokken zijn in het programma, in het dagelijks bestuur. Is dat een uitputtende lijst of was deze specifiek voor Rotterdam-Zuid?

02:30:09

De heer Pastors: Dat is een lijst met alle organisaties die een eigen wettelijke taak en budget hebben om hun ding te doen. Schoolbesturen hebben hun eigen budget, de Wet op het primair onderwijs, enzovoort. Bekostiging, corporaties hebben hun eigen boekhouding. Gemeentes hebben budget, enzovoort. Dat geldt ook voor het Rijk. Wat er niet in zit zijn onderaannemers. Bijvoorbeeld het welzijnswerk zit er niet in. Het zit er wel in, maar dat is van geld van de gemeente. Het wordt door de gemeente ingezet. Als er iets met het welzijnswerk is, dan regelen we dat in dit gezelschap via de gemeente. De ervaring leert, die hebben wij niet gehad, dat hebben we van het begin af aan goed gedaan, dat als je het welzijnswerk aan tafel hebt zij elke keer zeggen: "Dat is een goed idee, maar daar worden we niet voor betaald. Als er extra geld komt, dan kunnen wij wel."

02:31:08

De heer Pastors: Dan hoor je niet in zo'n bestuur thuis. Als je geen geld hebt en geen wettelijke taak, dan hoor je daar niet in thuis. Je moet met elkaar, met je eigen budget... Vervolgens moet je met elkaar kijken hoe we op een slimme manier extra geld kunnen regelen. Soms via Europa, of door bepaalde financieringsconstructies voor corporaties anders af te spreken. Ik zei altijd: "Corporaties zijn veiliger dan de bank van Zwitserland." Nu is er met de bank van Zwitserland wat aan de hand, dus ik moet een ander voorbeeld gebruiken. Als 400 corporaties in Nederland zo ontzettend veilig zijn, dan kunnen er een paar corporaties met een grote opgave misschien even iets meer ruimte krijgen om iets te mogen financieren? Ik denk van wel. Op die manier kun je mogelijkheden zoeken. Een partij ertussen die zegt: "Ik wil wel, maar dan moet één van jullie mij betalen", dat is niet het goede.

02:32:08

Voorzitter: Dank je. Rico.

02:32:11

De heer Tjepkema: Dank. Wat is de rol die de raad hierbij zou passen, volgens u? Het is natuurlijk een lastig complex aan allerlei organisaties die al samenwerkt. Het steekt lastig in elkaar. Ik denk dat het in Rotterdam-Zuid nog complexer is dan dat het in Groningen in elkaar steekt. U heeft zelf in de raad gezeten. U zei net ook iets over het durven loslaten als gemeente. Hoe zorg je ervoor als raad dat je goed de grip hierop houdt?

02:32:35

De heer Pastors: Ik denk dat door de gemeenteraad in Rotterdam onze voortgangsrapportages het beste worden gelezen. Zij kijken het scherpst naar wat er allemaal is en waar we iets mee kunnen of moeten. Die rol, die partijen scherp, en je zegt: "We hebben die ruimte gegeven, maar dan willen we dat er wat gebeurt en we willen er ook goed in prikken. Met name op de dingen die nog in het rood staan. Om daar de wethouder, maar daarachter de hele samenwerking, aan zijn vestje te voelen. Heb je dat wel in de gaten? Wat is er aan de hand? Waardoor komt het? Hoe zijn jullie daarmee bezig?" Dat is de gebruikelijke rol van de gemeenteraad. Met name in de beginfase. In de eerste plaats het college ruimte geven om goede afspraken te maken. Die liggen niet stiekem in een laatje, die moeten worden bedacht en uitonderhandeld. Vervolgens hier kijken als het voorstel er ligt, of het goed genoeg is, en of je inderdaad zegt: "Dit durven wij uit te leggen aan de raad die hierna komt en de raad die daarna komt, dat wij ons nu hiertoe verplichten."

02:34:01

Voorzitter: Dennis.

02:34:03

De heer Ram: Ik heb meerdere vragen, wellicht krijg ik daarvoor de ruimte. De eerste vraag die ik al eerder heb gesteld is meer hoe het in Rotterdam gaat. De parallelle samenleving, de diversiteit, de spanning daartussen, en in dit geval de autochtone Rotterdammer. Hoe betrek je die bij dat hele proces? Zal ik de andere vragen later stellen, voorzitter?

02:34:28

Voorzitter: Ja, doe dat maar. Eerst deze.

02:34:30

De heer Pastors: Een mooie vraag. Wat u ziet aan die cirkel... Ik heb natuurlijk zelf ook in de politiek gezeten. Wat ik heb gemerkt is dat het soms een wedstrijd is om het maximaal met elkaar oneens te worden, oneens te zijn en te blijven. Bij dit soort kwesties kan dat heel lang. Dat heeft ook een functie, dat je met elkaar die dingen bespreekt. De vraag is: moet je daar zo'n wijk op laten wachten? Of moet je zeggen: "Het is prima dat we dit met elkaar bespreken en hoe we daarnaar kijken en hoe het verder moet." Ik zou zelf zeggen: "Alsjeblieft, ik vind dat zelf heel erg goed." Dat is mijn persoonlijke mening.

02:35:05

De heer Pastors: Ondertussen gaan we ervoor zorgen dat in die wijken waarover het gaat, voor iedereen die daar woont. Het geldt zowel voor mensen die al generaties lang in Nederland wonen als degenen die er maar één, twee, of drie generaties wonen. Die schoolcarrière van de kinderen kan veel beter, dat gaan we alvast regelen. Als betaald werk enigszins in de mogelijkheden zit, dan gaan we dat ook doen. We realiseren ons dat we dat veel te ingewikkeld hebben gemaakt, dus dat moeten we weghalen. Je gaat eigenlijk onder

de politieke radar door. Dat versterkt elkaar. Ik heb ook gemerkt dat het debat, als je dat gesprek probeert te voeren, vaak wordt belast met niet erbij willen horen, discriminatie, of dat soort dingen. Terwijl dat eigenlijk wel fenomenen zijn die je uit elkaar kunt trekken. Er komt discriminatie voor, maar dat wil niet zeggen dat iedereen in zo'n wijk die een andere herkomst heeft geen werk zou kunnen vinden.

02:36:13

De heer Pastors: Discriminatie is een probleem, maar we kunnen heel goed ervoor zorgen dat mensen in die wijk met een uitkering extra snel aan werk worden geholpen. Dat kan heel goed met elkaar samengaan. Daarmee haal je ook een beetje verkeerde energie, en ook makkelijke energie, luie politieke opvattingen, uit die discussie weg. Desondanks zijn er genoeg verschillen om het nog over te hebben met elkaar. Het helpt natuurlijk wel een stuk als iedereen die het betreft het idee heeft: mijn kinderen hebben hier goed onderwijs gevolgd en ook voor mij als ouder zijn er mogelijkheden op de arbeidsmarkt, enzovoort.

02:37:01

Voorzitter: Ik kom zo nog bij je terug. Jimmy heeft ook een vraag.

02:37:08

De heer Dijk: U begon, ergens halverwege, dat het grootste belang school en werk was. U noemt dat een dagbesteding. Laten we het een goede bijdrage aan de samenleving noemen, of onderdeel daarvan zijn. Dan zie ik de lijst met mensen en organisaties die hiervoor getekend hebben. Eigenlijk kun je ze allemaal indelen als organisaties uit de publieke sector. Die ook daarmee een directe verantwoordelijkheid hebben om zorg te verlenen, om voor een woning te zorgen, noem maar op. Dan zag ik toch loonkostensubsidie, en u had het over een werkgarantie. In het laatste lijstje stond duidelijk dat mensen zich... Volgens mij zegt bijna driekwart van de mensen: "Er is te weinig werk op Zuid." Hoe hebben jullie werkgevers met commerciële belangen ertoe gekregen om voor voldoende werk te zorgen voor mensen die nu op Zuid geen werk hebben of hadden?

02:38:17

De heer Pastors: Wij zijn begonnen met een beperkte set werkgevers, maar ze zaten er wel bij. Er zaten een paar grote zorgwerkgevers bij. Met name Deltalinqs stond erbij, en dat is de werkgeversvereniging van de haven. Die hebben een hele belangrijke positie op het gebied van personeelsbeleid voor al het havenpersoneel. Dat is een belangenbehartiger, maar die werkt heel erg namens de leden. Tot en met juristen van Shell is er akkoord gevraagd voor die baangaranties. Dat hebben we later uitgebreid. We hebben inmiddels Transport en Logistiek Nederland, Bouwend Nederland, Installatietechniek Nederland, en het ministerie van Defensie is ook een grote werkgever die veel technisch personeel wil.

02:39:04

De heer Pastors: Inmiddels zijn er veel werkgevers die zeggen: "Dat willen wij ook." Niet zomaar met elke opleiding, maar als een leerling van Zuid een aangewezen technische opleiding of een aangewezen zorgopleiding heeft gekozen en afgerond, dan willen wij - ook het gegeven dat het op andere vlakken allemaal niet zal hebben meegevallen om dat zomaar te halen - hen een kans geven. Daartoe hebben ze zich verplicht. Die werkgevers zijn er ook. Dat is niet helemaal: het maakt niet uit wat je hebt gedaan, kom maar bij ons. Zo werkt het

niet. Als jij iets kiest waar wij wat aan hebben en je maakt het af, dan gaan wij jou aannemen met elkaar.

02:39:54

De heer Pastors: Dat geldt voor mensen met een uitkering natuurlijk ook. Er zijn werkgevers die zeggen: "Wat als het niet in één keer goed gaat? Mensen moeten wel gemotiveerd zijn." Dan zeg ik altijd: "Dat is wat veel gevraagd op de eerste dag, als je al vijf jaar een uitkering hebt gehad en je hebt daarvoor ook zeven keer geprobeerd aan werk te komen. Je bent elke keer toch vroegtijdig daarmee beëindigd. Dan ben je misschien niet meteen gemotiveerd met elke zogenaamde kans die je krijgt. Dat duurt dan even. Er zijn werkgevers die zeggen: "Dat wil ik niet." Dan willen we jou ook niet. Er zijn er ook die zeggen: "Dat snap ik wel." Het hoeft niet meteen vanaf dag één goed te gaan, maar op een gegeven moment moet het natuurlijk wel kunnen. Daar vind je ook werkgevers bij.

02:40:45

Voorzitter: Nog even naar Dennis voor de tweede vraag. Dan sluiten we dit rondje af, anders wordt het erg laat vanavond.

02:40:54

Voorzitter: De heer Vaes uit Mechelen had het over hele concrete interventies bij probleemgezinnen. Bij ons hebben we een stichting WIJ waar een indicatiestelling van acht maanden het geval is op dit moment. Het werd al eerder aan de orde gesteld, voor alle duidelijkheid. Hoe is dat geregeld in Rotterdam-Zuid? Hoe gaan jullie om met die concrete interventie bij multiprobleemgezinnen? Hebt u daar directe lijnen voor?

02:41:19

De heer Pastors: Wij volgen daar het Nederlands beleid. Eén gezin, één plan. Dat was ook, als ik het goed beluisterde, wat daar ongeveer de bedoeling is. Dat gaat bij ons net zo taai als overal. Het is een heel mooi mantra, het is ook echt hartstikke goed. Zie het maar eens voor elkaar te krijgen als hulpverlener met alle verschillende wetten en toeslagen en ingewikkeld, dat soort zaken. Wij worden er wel steeds beter in om dat voor elkaar te krijgen.

02:41:48

De heer Pastors: Dat is echt de gedachte: als het met school en werk niet goed gaat in een gezin, dan zijn er thuis dingen aan de hand die de boel doen overlopen. Daar komt het door, dus dan moeten we het daar oplossen. Omgaan met geld, stress in het gezin, ggz-kwesties bij één van de gezinsleden. Als we dat doen, dan kan het met dat school en werk ook weer goedkomen. Dat is precies dezelfde insteek, maar het is best lastig om dat voor elkaar te krijgen. Het gaat wel steeds beter.

02:42:28

Voorzitter: Dankjewel. We gaan verder met Ron Meyer. Ik heb vanmiddag op het internet gesnuffeld en daar vond ik het citaat: "Liever woedend meedoen dan je terugtrekken achter de rolluiken." Hij is directeur van het Nationaal Programma Heerlen-Noord, een alliantie van bewoners, bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties. Een ander citaat: "Achter het spoor zijn de lonen lager en gaan we eerder dood." Daar ga je wat aan doen.

02:42:59

De heer Meyer: Zeker, ja. Ik moet even zoeken, hier heb ik hem. U heeft al drie uitstekende

sprekers gehad en nu moet ik het proberen wakker te houden. Ik ga mijn best doen. U heeft al een Belg gehad, dan kunt u een Limburger nog wel erbij hebben, zou ik willen zeggen. Ik ga erg mijn best doen. Om te beginnen ben ik als kind van Heerlen-Noord zeer vereerd dat ik mijn eigen stadsdeel... Ik zal u zo meteen laten zien wat onze analyse is, want daar begint eigenlijk alles mee. Ik ben vereerd dat ik mag doen wat ik mag doen in mijn eigen wijken. Het betreft 60.000 mensen, van de 90.000 in Heerlen. Veertien wijken, dus het is een wijkaanpak maar het gaat over veel meer dan een paar wijken.

02:43:49

De heer Meyer: Ik neem u mee naar waarmee we begonnen zijn op 1 april 2022. Kort gezegd, zeker in het begin, niets over de mensen zonder de mensen, om het zo te zeggen. In alle verschijningsvormen en met vallen en opstaan, laat ik dat ook meteen eraan toevoegen. Wat u zo meteen op het scherm ziet... Dit lijken allemaal mannen. Het zijn ook allemaal mannen, het lijken niet alleen maar allemaal mannen. De dames zijn er ook, maar zij staan toevallig achter de camera. Dit is een hele bus uit Heerlen-Noord die Hugo de Jonge opzoekt. Hij leeft nog, het gaat ook goed met hem. Dat hoort ook bij onze aanpak. Dat mensen die hun weg naar de instituten nog niet kennen van meet af aan zo betrokken mogelijk eigenaar zijn van het programma. Nogmaals, met vallen en opstaan.

02:44:39

De heer Meyer: Dit zijn mannen uit vijf verschillende wijken. Ik zal straks iets meer vertellen over die trots, want die speelt een cruciale rol in onze aanpak. Ik dacht: als ik u wakker wil houden, begin ik met een citaat van Marcel Luyten en daarna met een quiz. Dat heeft nog niemand gedaan. Ik zag de begrafeniscakejes hier staan. Ik denk: daar kan ik mee strooien. Als u straks de quizvraag goed heeft, dan krijgt u alle begrafeniscake die er is. Als u het niet goed heeft, en ik kan u al verklappen dat dat niet gaat gebeuren, dan krijg ik alle begrafeniscake die er is. We gaan straks zien hoe het zit, maar dit is de context.

02:45:13

De heer Meyer: Bij een analyse hoort ook historische context. U moet ook weten dat alles wat ik vertel over Heerlen-Noord gaat en niet over Groningen-Noord. U moet het vooral vertalen. Als u denkt: we kunnen er niks mee, dan doet u er niks mee. Ik denk dat u er wel wat mee kunt, maar u moet het vooral vertalen naar uw eigen context. Ik vertel deze analyse omdat er zonder enige twijfel over de historische context een analyse te vertellen valt over Groningen-Noord. Dat kan niet anders. Dit is die van ons. Geen stad in Nederland viel zo snel zo diep als Heerlen. De hoogste dichtheid aan bontjassen in de jaren '50, de grootste armoede 20 jaar later. Plat samengevat: één van de allerrijkste arbeiderssteden van het land tot en met de jaren '70 en één van de allerarmste steden op dit moment van ons land. Die snelle switch heeft iets met mensen gedaan, daar kunt u zich iets bij voorstellen.

02:46:00

De heer Meyer: U hoeft niet per se iets over Limburg te willen weten, om het geluk van Limburg heel goed te vinden. Als u dat kunt vertalen, en dat kunt u zonder enige twijfel, dan kunt u daar waardevolle lessen uit leren. Dat is even de propagandapraat voor het boek van Marcel Luyten. Dit is de quizvraag, dames en heren. Het gaat over ongelijkheid en over bestaansonzekerheid, over armoede, en over onze programma's. Het gaat ook nog een

beetje over Rotterdam-Zuid. U gaat het niet raden, tenzij u voorkennis heeft. Dan bent u uitgesloten van deze quizvraag. Zo werkt het.

02:46:28

De heer Meyer: Roept u maar eens: waar zou dit over kunnen gaan? U heeft het toch niet goed, dus roept u maar eens wat. Dat mag u doen zonder microfoon, want dan kunnen we tempo maken. Werkgelegenheid zou kunnen maar is het net niet. Kom, Groningen. Wat is dit? Sterfte? Zo hard gaat die lijn nou ook weer niet. We zijn ongezond in Heerlen-Noord, maar niet zo ongezond. Nee, zo ernstig is het ook niet. Ik ga u niet langer in spanning houden. Het is namelijk dit: de spoorlijn als scheidslijn in onze stad. Marco liet hem ook zien, maar die lijn ging net niet goed genoeg, want er zat een knik in. Het had gekund.

02:47:05

De heer Meyer: Rechtsboven Heerlen-Noord. Zo'n 69 procent van de Heerlense huishoudens woont in Heerlen-Noord. Dat is niet een wijkje, het is een groot gedeelte van onze stad. In ons Beverley Hills, ons rijkste gedeelte, hebben we net zoveel achterstandswijken als in heel Maastricht of Sittard-Geleen bijvoorbeeld, om maar wat gemeentes te noemen. Ik laat u straks hardere cijfers zien. Kortom, als ik de armste wijken in Heerlen-Zuid erbij zou optellen, zou u zelfs op 80 procent van de stad uitkomen. Kortom, onze opgave gaat niet alleen over een paar wijken, maar over de hele stad en de hele streek. De oude mijnstreek, daar hebben we het over.

02:47:43

De heer Meyer: Waarom toch die spoorlijn? Omdat het een ijzeren gordijn dwars door onze stad is. Sommige steden een spoorlijn. Iemand zei er eerder vandaag iets over, volgens mij was het Matthijs die ook iets zei over de spoorlijn. Soms is het een rivier, zoals in Rotterdam. Wat je hiervan kunt zeggen: ik ben geboren in Zeswegen, wat de Oosterparkwijk van Heerlen is. Daar zou je het mee kunnen vergelijken. Ik heb nog nooit zo vaak de begrippen gehoord: achter het spoor, verkeerde kant van het spoor, onder het spoor, boven het spoor, wat je maar ervan wilt maken. Dat ging nooit over de geografische positie, hoewel je daar iets over kunt zeggen. Dat kunt u zien. Het ging eigenlijk altijd over de sociaaleconomische omstandigheden van de wijk.

02:48:25

De heer Meyer: Het gekke is dat als je in Heerlen-Noord staat en je zegt: "De andere kant van het spoor of achter het spoor", dan wordt daar niet opeens Heerlen-Zuid mee bedoelt. Dan is het nog steeds Heerlen-Noord. Kortom, het is niet alleen de geografische aanduiding maar het is veel meer dan dat. Dit even als context qua geografie en sociale omstandigheden. Dan zijn dit de cijfers. Ik ga ze niet allemaal met u doornemen want dan valt u echt in slaap, maar ik wil er twee uitnemen ter illustratie. Linksonder, dit is ook meteen advies: zorg ervoor dat je de analyse op orde hebt, dat je weet waar je het over hebt. Alleen dan kun je goed handelen. Dat heeft u ongetwijfeld al in Groningen, maar ik wil het toch als het om Heerlen gaat laten zien. Linksonder: laaggeletterdheid 20 procent. Het gele cijfer is Heerlen-Noord, het witte is gemiddeld Heerlen. Dat is zwaar beïnvloed door Heerlen-Noord. Het Heerlen-Zuidcijfer zou hier dertien procent zijn. Heerlen-Zuid is telkens net iets slechter dan het Nederlands gemiddelde. Het grijze cijfer is het Nederlands gemiddelde. Ik vind die twaalf procent al erbarmelijk en onacceptabel hoog.

02:49:23

De heer Meyer: Het stijgt, dames en heren. Het wordt er niet beter op. Wij zitten al één op de vijf. Als je opgroeit in een gezin met één of meerdere laaggeletterden ouders... Dat wil niet zeggen dat die andere 80 procent in Heerlen-Noord allemaal hoogleraren zijn. Dat we dat scherp hebben. Als je opgroeit als kind in een gezin met één of meerdere laaggeletterde ouders... Daar kunnen die mensen niks aan doen, want vaak hadden zij ook laaggeletterde ouders. Dan heb je eigenlijk, als je niet eerder naar de peuteropvang gaat op je vierde of vijfde, als je dan naar het basisonderwijs gaat, al een achterstand die bijna niet meer in te halen valt.

02:49:58

De heer Meyer: Dat is waarover we het hebben. Je zou de vraag kunnen stellen: heeft het te maken met migratie? Dames en heren, dit gaat voor ruim twee derde over witte, blanke kinderen, en dus een intergenerationeel probleem op het vlak van armoede. Daar moeten we veel meer doen dan wat je moet doen met bijvoorbeeld mensen die migreren. Die hebben we ook, maar vaak zien we dat het probleem qua geletterdheid daar veel sneller opgelost is dan wanneer het intergenerationeel is. Dat is een symbool als het gaat om leren.

02:50:33

De heer Meyer: Dan wil ik er verder de grote bollen uitpakken. De linker is de sociaaleconomische problematiek. Die aantallen zijn de huishoudens, voor de helderheid. Dan heb je de twee grijze, de lichte psychosociale problematiek van kinderen, en de donkergrijze psychosociale problematiek van de ouders. Als je in één van deze categorieën zit heb je als gezin een probleem. Zit je in alle drie, dan heeft de hele wijk een probleem. Wij hebben er 329 in veertien wijken. Concreet gemaakt wat dat betekent voor een hele wijk. Ik was twee weken geleden bij zo'n gezin. Dat gezin had achter in de tuin een opgestapelde stapel luiers. Die waren niet leeg, dus daar komen ratten op af. Heel praktisch, heel duidelijk, wat het betekent als je in de wijken met de smalste schouders, de maatschappelijke lasten voortdurend systemisch laat terechtkomen.

02:51:26

De heer Meyer: Ik durf de stelling aan dat het gebeurt in onze armste wijken, en dat het niet alleen in Heerlen gebeurt. Oftewel, in één van onze wijken verdwijnt iedere vijf jaar de helft van de bevolking. Zij verdwijnen niet, maar zij vertrekken naar een andere wijk. Het is geen studentenwijk, het is geen arbeidsmigrantenwijk. Dan is er fundamenteel in die wijk wat mis. Wie komen er vervolgens voor terug in die wijk? Dat zijn voor een derde statushouders, voor een derde mensen die gebruik maken van begeleid wonen, housing, psychiatrische begeleiding, en voor een andere derde mensen die linksom of rechtsom problemen hebben.

02:52:01

De heer Meyer: Het gaat mij niet om een opvatting over migratie, niet over of je wel of niet mensen moet opvangen. U moet allemaal zelf met zijn allen uitzoeken wat u daarvan vindt. Het gaat me erom dat als deze maatschappelijke lasten telkens terechtkomen in de armste wijken, dan is het niet raar dat uiteindelijk drie adviesraden met een rapport komen waarin ze zeggen dat er een afgehaakt deel van ons land is. Die mensen zijn niet afgehaakt, het systeem is van hen afgehaakt zou ik durven te stellen. Hoe verrot het systeem is, daarover kunnen we een hele avond vullen.

02:52:29

De heer Meyer: Mijn punt is: we moeten fundamenteel iets doen in deze wijken, want anders reproduceren we om de tien, vijftien, twintig jaar - onze Belgische vriend zei drie jaar maar - voortdurend onze eigen brandhaarden en onze eigen ellende. Dan staan hier over 20 jaar equivalenten van Marco Pastors en Ron Meyer - misschien Ron Meyer zelf nog wel, Marco Pastors wordt ingewikkeld, denk ik - te vertellen over er beter moet en anders moet. We moeten het fundamenteel doen. Dat kan met toewijzingsbeleid vandaag beginnen, dat kunnen corporaties al, maar dat moet ook qua samenstelling. Daar wil ik qua cijfers mee beginnen.

02:53:05

De heer Meyer: Dit is de kankeratlas. Dit is longkanker, en longkanker is één van de beste indicatoren als het gaat om sociaaleconomische achtergrond en ongezondheid. Ongezondheid als een fundamentele verschijningsvorm van armoede. Zo durf ik dat wel te stellen. U moet weten, ik kom hier vier uur en 23 minuten precies vandaan. Ik dacht ook: nu zullen ze het ook hebben aan het einde van deze avond. Als ik het einde van de avond sta en ik heb zo lang moeten reizen, dan gaan we het ook tot de laatste seconde hierover hebben. Ik dacht: het valt wel mee. Dat oranje vlekje onder in de laars van ons land, dat is Heerlen. Ik dacht: oranje, dat is niet bloedrood. In dit geval valt bloedrood niet mee en oranje wel. Ik zoomde in en dacht: zo ken ik mijn eigen Heerlen weer. Ik zoomde nog wat verder in. Ja, dit is Heerlen-Noord.

02:53:50

De heer Meyer: U moet weten dat aan de linkerkant, onder het bloedrode deel, dat is Heerlen-Zuid. Dat is helemaal wit. Binnen een paar kilometer kun je zeggen dat de verschillen heel groot zijn, achter en voor het spoor. Letterlijk en figuurlijk zes jaar eerder doodgaan, onderste categorie, de onderste 20 procent, inkomenscategorie, bovenste 20 procent inkomenscategorie. Dat zijn de verschillen. Laat ik er anekdotes bij vertellen. Mijn vader rookt als een ketter. Ik vroeg hem een paar jaar geleden: "Pap, hoeveel was het ook alweer?" Gelukkig is hij 20 jaar geleden gestopt. Hij rookte 80 shag op een dag, in zijn slechtste periode. Ik was in die tijd, samen met mijn zusje, Olympisch kampioen met zo'n schietapparaat shag. Ik kan het nog steeds, denk ik. Ik heb nooit gerookt, misschien wel daardoor. Ik heb wel meegerookt.

02:54:34

De heer Meyer: Mijn pa heeft natuurlijk COPD. Mijn stelling is dat zijn individuele verantwoordelijkheid... Hij stak in ieder geval zelf dat ding altijd op. We kunnen niet ontkennen dat hij daar zelf iets bij deed. Hij liet zijn kinderen ook met het shagapparaat aan de gang. Het was een letterlijk rookgordijn. Mijn ouders konden in de jaren '90 de energierekening al niet betalen. Je kunt symptomen bestrijden door te zeggen: "Dan had u maar minder frikandellen moeten eten, en dan had u maar meer broccoli moeten eten, en dan had u maar niet moeten roken." Of je durft naar de fundamentele oorzaken te kijken.

02:54:36

De heer Meyer: Ik neem geen individuele verantwoordelijkheden bij mensen weg. Die zijn er, er zijn ook gedragscomponenten en -elementen. We kunnen echter niet ontkennen dat de leefomstandigheden, en daar maakt armoede een groot onderdeel van uit, een

fundamentele rol spelen in het geheel. Als u al vindt, dat zou kunnen en het maakt mij helemaal niet uit of u spreekwoordelijk links of rechts in deze discussie staat, dat het moreel ethische, rechtvaardigheid, niet zo ertoe doet... Dat zou u kunnen vinden. Dat vind ik ook helemaal niet erg. Dan toch zeker wel het institutioneel belang.

02:54:36

De heer Meyer: Dit zijn de cijfers van CZ, één van onze alliantiepartners. De grootste zorgverzekeraar van het land, en ook de grootste in ons gebied. Zij hebben in Heerlen-Noord 35.000 verzekerden, zoals u kunt zien, van de 60.000 mensen. Zij hebben per jaar 25 miljoen euro aan zogenaamde onverklaarbare kosten. Die noemden ze tot voor kort zo. Dat zijn alleen geen onverklaarbare kosten, dat zijn de bovengemiddelde zorgkosten in ons gebied. Dat betekent dat wij simpelweg ongezonder zijn dan de rest van Nederland en dat daarom meer zorg wordt gebruikt. Als je wilt dat die 25 miljoen euro omlaaggaat - vul elk equivalent ervan in: de gemeente die minder bijstandsuitkering betaalt, de corporatie die minder ellende heeft aan woningen, ga zo maar door - dan zal er eerst geïnvesteerd moeten worden in preventie.

02:54:36

De heer Meyer: Dat is niet zo makkelijk als het gaat om zorgverzekeraars, want die zeggen: "Wij heten niet voor niks zorgverzekeraar, en niet preventie-investeerder." Dat is voor een deel waar, en voor een deel niet waar. Ik bel ongeveer iedere dag met onze zorgverzekeraar, met CZ, om te vragen of ze de 3 miljoen euro - de kosten gaan voor de baten uit - al hebben geïnvesteerd in preventie in ons gebied. Dat is nog niet het geval, dus ik blijf iedere dag bellen. Dit is wel liever een institutioneel belang waardoor partijen langer betrokken blijven dan een soort charitas, een aai over de bol, die je doorgaans niet langer dan een jaar volhoudt want dan heb je weer een ander leuk charitatief projectje gevonden. Wat mij betreft liever institutioneel en liever echt, dan de projectcarrousel waarbij je het af en toe maar moet doen met wat projectsubsidie. Het maakt mij niet uit of je het qua rechtvaardigheid institutioneel vindt, als het maar gebeurt.

02:54:36

De heer Meyer: De middelste is van belang. Dit is de top 20 van lage SES-WOA wijken, sociale economische score welzijn opleiding arbeid, oftewel in normaal Nederlands de armste wijken van Limburg. Niet van Zuid-Limburg maar van Limburg. U kunt zien dat wij een soort Bayern München zijn in deze ranglijst. In de top tien staan we acht keer, en in de top 20 staan we tien keer. Zelfs het rijkste gedeelte van Heerlen staat er twee keer in, en dat is meer dan veel andere middelgrote gemeentes in Limburg. Kortom, we hebben een fundamenteel probleem. Dat is historisch verklaarbaar. Niet alleen de mijnsluiting, die kennen de meeste mensen door het hele land wel. Wat er gebeurd is, daarom wil ik dit vertellen, is dat op het gesaneerde mijnsterrein - in Heerlen-Noord stonden alle mijnzetels van Heerlen, dat waren er vier en daar woonden de ondergronders, de arbeiders. In Heerlen-Zuid woonden de beambten, zo heette dat in die tijd - in de jaren '80 massaal sociale huurwoningen gebouwd.

02:58:13

De heer Meyer: Mijn opa had kolenschoppen van handen, hij had niets aan het CBS, hij had niets aan de kantoren en de instellingen die naar Heerlen kwamen. Hij had niets aan het ABP

of aan het toenmalige GAK of aan de Belastingdienst. Hij wilde praktisch werk doen wat nogal belangrijk was. Daar kwam mijn moeder bovenop, want dat was een jonge arbeider, om het plat te zeggen. Zij kwam uit het Heuvelland, en waar kwam zij te wonen? Op de plekken waar sociale huurwoningen gebouwd werden, namelijk op de gesaneerde mijnterreinen die ook nog vervuild waren. Daar werden geen dure koopwoningen gebouwd, maar daar werden door de woningbouwverenigingen goedkope huurwoningen gebouwd.

02:58:48

De heer Meyer: Ik ben er niet tegen dat er goedkope woningen worden gebouwd. Integendeel, ik ben er zeer voor. Het zou goed zijn als de hele regio dat ook voor zijn eigen mensen doet, oftewel dat de wat rijkere dorpen in onze omgeving ook voor hun eigen zonen en dochters woningen bouwen waar ze kunnen wonen. Heerlen heeft niet een probleem omdat Heerlen heeft liggen slapen, maar wel omdat Heerlen de verantwoordelijkheid heeft genomen voor een heel gebied. Daardoor heeft Heerlen uiteindelijk een veel groter probleem gekregen en laten ontstaan en doen ontstaan dan er van tevoren al was. Let wel, de mijnsluiting alleen zorgde al voor 100.000 minder banen. Er gebeurde na de mijnsluiting ook nog iets zoals ik net beschreef.

02:59:26

De heer Meyer: Dat is de analyse. Dit is de trotslijn. Ik hoef, denk ik, in het hele slimme Groningen niet te vragen wat dit is. Vraagteken. Dit is natuurlijk de Nachtwacht, maar wel de alternatieven versie ervan. Ik meen dit serieus, met veel dank aan het kabinet Rutte. Dat leverde namelijk een lijst met cruciale beroepen, en de cruciale beroepen komen het vaakst voor in onze wijk. Daarom laat ik hem zien. Het zijn ook de beroepen die vaak laag worden betaald en grote onzekerheid kennen. Veel belangrijker in dit geval is dat het idee dat mensen in onze buurten alleen maar in de bijstand zitten niet overeenkomt. Dat het bijna een jaren '80-gedachte is, dat je arm bent omdat je in de bijstand zit.

03:00:13

De heer Meyer: Dit zijn de mensen, de thuiszorger, de huishoudelijke hulp, de schoonmaker, de pakketbezorger en een aantal andere. Niet iedereen op deze Rembrandt, op deze Nachtwacht heeft het slecht, maar dit is wel het beeld. Ik merk dat als je het met mensen in de buurt daarover hebt... Als ik drie keer naar een buurt ga met alleen het verhaal over achterstanden, dan zeggen mensen de vierde keer: "Blijf met je deprimerende praat maar thuis. Dat weten we zelf ook wel." Enige erkenning van hun belang, van hun deelname aan de samenleving...

03:00:39

De heer Meyer: Ja, dames en heren, er zijn ook mensen die in de bijstand zitten. Er zijn ook mensen die niet willen, er zijn ook mensen die profiteren. Dit is meer het beeld van Heerlen-Noord en ik vermoed dat het ook geldt voor Groningen-Noord, dan die mensen in de bijstand. Zonder te zeggen dat we daar niet ook een oplossing voor moeten vinden. Geen misverstand daarover. Trots als brandstof voor onze inhaalrace. Ik dacht: laat ik hem felgeel maken, dan schrikt u weer wakker. De inhaalrace is natuurlijk een eufemisme van achterstand. Als Max Verstappen tegenwoordig wint is dat niet heel bijzonder maar als hij begint van de vijftiende plaats is dat wel heel bijzonder. We hebben kunnen horen waar

Rotterdam-Zuid begonnen is en waar ze nu staan. Zij zijn al een tijdje met de inhaalrace bezig, met veel succes.

03:01:21

De heer Meyer: Dat willen wij ook, en daarom gebruiken we trots als brandstof. Ik zal u daar zo meteen meer over vertellen. Maar voordat ik daar naartoe ga, wil ik met u delen dat wij kiezen voor wonen, werken en leren. Dat hebben we van Rotterdam-Zuid geleerd. Daaraan voegen we toe dat veiligheid en gezondheid de voorwaarden zijn om beter te kunnen wonen, werken en leren. Ik herinner me nog een mooi moment in Heerlen, toen Lodewijk Asscher de zogeheten routekaart kwam presenteren. Marco was er online bij, herinner ik me. Daar was iemand die stelde de vraag: "Waarom kiest Rotterdam-Zuid voor wonen, werken en leren, en waarom in Heerlen wonen, werken, leren, gezondheid en veiligheid? Toen antwoordde Pastors, zoals hij is, heel duidelijk: "Wat heb je eraan als je op je vijfenvijftigste gezond bent en je zit thuis op de bank? Asscher reageerde erop, dat was een leuk enthousiast titanengevechtje: "Wat heb je eraan als je op je vijfenvijftigste werk hebt, maar je bent doodziek?"

03:02:21

De heer Meyer: Dames en heren, het is allebei waar. Asscher en Pastors hadden allebei gelijk. Wij hebben ervoor gekozen om veiligheid en gezondheid toe te voegen als voorwaarde om beter te kunnen wonen, werken en leren. Dat is ook het fundament van Rotterdam-Zuid. Voorkomen is beter dan genezen, met een langdurige en een samenhangende aanpak. Ik heb nog nooit zo vaak het woord integraal gehoord als ik me het afgelopen jaar in bestuurlijk-politiek ambtelijke kringen mag bevinden. Het grappige vind ik dat de een niet weet wat de ander bedoelt met integraal. Wij bedoelen met samenhangende aanpak een aanpak die lang duurt, in dit geval van min negen maanden tot 25 jaar. Bij wijze van spreken kloppen we na de conceptie op uw deur en gaan we met u door. Dat is natuurlijk zwaar overdreven. U hoeft niet bang te zijn, ik ben er niet bij. Nee, zeker niet! Dat is na drie kinderen wel goed geweest.

03:03:13

De heer Meyer: Min negen maanden tot 25. Dat moet ook om te voorkomen dat de problemen groter worden. Oftewel, voorkomen is beter dan genezen. Ook sterke gemeenschap, daar zei ik net al iets over. Met trots, erfgoed, niet voor niks genoemd. Ik vertel u straks meer over onze bewonersenquête. De samenstelling: mengen, maar niet verdringen. We hebben in dit geval gelukkig een wat andere demografische ontwikkeling dan bijvoorbeeld Rotterdam. Wij kunnen ook makkelijker mengen zonder te verdringen. Ik heb gisteren de cijfers gezien over onze gemeenschappen. De slechtste met de minste gemeenschapszin ging over de quote van in dit geval rolluiken. Dat is een Zuid-Nederlands fenomeen.

03:03:54

De heer Meyer: Ik heb er nooit wetenschappelijk onderzoek naar gedaan, maar ik durf mijn beide handen ervoor in het vuur te steken dat hoe meer rolluiken in een buurt, hoe minder gemeenschapszin, hoe meer mensen zich terugtrekken in hun eigen huishouden. Wat dat betreft is de dagbesteding een prima begrip en richting als het erom gaat dat je mensen uit de gesloten en geïsoleerde omgeving wilt halen. Dat betekent ook dat je van 25 tot

ongeveer 60 à 65 procent van de mensen die in tien jaar tijd zijn blijven wonen in die wijk... De betere wijken met meer gemeenschapszin, niet per se altijd de rijkere wijken zitten rond de 60 à 65 procent. De wijken met de minste gemeenschapszin in Heerlen-Noord zitten rond de 25 procent.

03:04:38

De heer Meyer: Als je gelooft in 'it takes a village to raise a child', moet je je wel realiseren dat er in sommige wijken geen village meer is. Dat klinkt misschien minder romantisch en nostalgisch, maar armoede is ook niet romantisch en nostalgisch. Ik geloof helemaal niet daarin. Ik ben een kind uit zo'n gezin. Met andere woorden, soms moet je als instituut echt leiderschap durven te nemen. Je moet er niet vanuit gaan dat er in elke wijk zomaar een village of een gemeenschap is. Dan moet je mengen zonder te verdringen.

03:05:09

De heer Meyer: Het laatste punt wat ik hier noem is dat bewoners meedoen. Niet alleen de vergadertijgers, de vergaderaars zoals wij hier, maar vooral de leiders met een achterban. Ik vind dat je dat van bewoners mag verwachten. Iedereen mag meepraten, maar we hebben nu te maken met - dat vinden wij best tof - concurrerende bewonersgroepen die allemaal willen meedoen en die van meet af aan zeggen: "Wij zijn het burgerplatform." Dan vraag ik mensen altijd: "Bedoel je een burgerplatform of het burgerplatform?" Ik bedoel het niet cynisch maar constaterend, maar in veel gevallen geldt dat degene die zegt: "Ik ben een burgerplatform, podium, weet ik veel, organisatie", dat we soms al blij kunnen zijn als die persoon zichzelf vertegenwoordigt.

03:05:53

De heer Meyer: Ik vind dat we van mensen die zeggen aan tafel te willen zitten mogen verwachten dat ze meer dan alleen maar hun partner en zichzelf vertegenwoordigen. Dat ze een poging doen of daarbij geholpen worden, dat doen we ook van harte, om een hele buurt of een straat of wat dan ook te vertegenwoordigen. Anders kunnen we om de week veranderen welk burgerplatform we dan serieus nemen. We doen er van alles en nog wat aan. Honderdduizend dingen, ik kan er een avond over vullen. Met achterban, en ook mensen die hun weg naar de instituten nog niet weten te vinden. Die vind ik eerlijk gezegd belangrijker dan, oneerbiedig gezegd, de buurtburgemeesters. Dat zijn de insprekers die er heel vaak zijn, zoals in het eerste verhaal werd betoogd. Ook bewoners die niet altijd en/of alleen vrolijk zijn. Daar hebben we met de instituten ook een handje aan, om vooral te koketteren met de bewoners die heel vrolijk en blij zijn. Er zijn ook bewoners die echt een opvatting hebben, maar die helemaal niet blij zijn. Ik heb liever dat ze woedend op ons zijn dan dat zich terugtrekken achter de rolluiken. Dat vind ik cruciaal.

03:06:57

De heer Meyer: Dit is een foto van Kerst in Kasteel Hoensbroek. Oftewel, hoe gaan wij met trots om? Laat ik eerst beginnen met dat we een bewonersenquête hebben georganiseerd vanaf het allereerste moment. Daar heeft nog niet elke bewoner in Heerlen-Noord op gereageerd. Er hebben nu 2.000 mensen op gereageerd. Daar gaan we nog mee door. We stellen twee simpele vragen: wat moet er beter voor de volgende generatie? Waar bent u trots op? Laat ik op die laatste ingaan. Los van de fantastische tips aan pizzeria's en fritures,

snackbars die ik gehad heb - ik heb ze allemaal van harte uitgeprobeerd - hebben we hele serieuze antwoorden erop gekregen.

03:07:33

De heer Meyer: We hebben er drie grote iconen uitgehaald. Je hoeft geen hogere wiskunde gestudeerd te hebben als je naar Heerlen-Noord kijkt om het te zien. Toch is het belangrijk dat bewoners dit zelf ook zien. We hoorden onder andere Kasteel Hoensbroek, door de Raad voor het Cultureel Erfgoed uitgeroepen tot het mooiste kasteel van Nederland. Het had ons niet uitgemaakt wie dat zei, eerlijk gezegd. Dat hadden we hoe dan ook gevonden. De Brunssummerheide, een prachtig heidegebied. Het derde is allerlei verschijningsvormen van de mijngeschiedenis.

03:07:58

De heer Meyer: Wat wij nu doen, is dat wij op die plekken voortdurend de schijnwerpers zetten. Dat we daar ook evenementen organiseren. Je zou kunnen zeggen: is ons programmabureau ervoor om evenementen te organiseren? Eigenlijk helemaal niet, maar we doen het toch twee keer per jaar. Niet alleen omdat wij bewoners willen uitnodigen voor vergaderingen, maar ook voor bijeenkomsten waar ook niet-vergaders naartoe komen. Dit is, zoals ik al zei, kasteel Hoensbroek. We hebben hier een soort veredelde kerstmarkt georganiseerd en daar kwamen 5.000 mensen op af. Dat is bijna tien procent van Heerlen-Noord.

03:08:28

De heer Meyer: Ik heb geen negatief oordeel over tatoeages, integendeel, maar ik heb zelden zoveel tot in de nek getatoeëerde bewoners gezien. Die komen in ieder geval niet naar de uitnodigingen voor de vergadering toe. Zij hebben een opvatting over hun wijk, alleen in een andere verschijningsvorm en op een andere manier dan als wij met elkaar spreken, vragen stellen, en dat in allerlei buurthuizen doen. Wij proberen, daarvan is dit één van de vele voorbeelden, verschillende methodes te hanteren om zoveel mogelijk verschillende mensen, het liefst de mensen die hun weg naar de instituten niet weten te vinden, om daarvoor dingen te organiseren waar we nieuwe leiders uithalen die vervolgens gaan meedoen. U bent van harte uitgenodigd voor Kerst in Kasteel Hoensbroek voor dit jaar. Dat is de zaterdag voor Kerst, u mag het alvast in uw agenda opschrijven. Het kost slechts vier uur en 23 minuten om er te komen.

03:09:26

De heer Meyer: Proeftuin voor preventie. Ik ga nu alleen in op onze lerelijijn. Dat kan ik voor het hele programma doen, alleen hebben we geen tijd daarvoor. Dit is de proeftuin voor preventie die we willen zijn, zoals de Rijke Schooldag. Dat is, zoals Marco dat veel mooier zei, een uitbreiding van de lestijd. In Rotterdam-Zuid doen ze dat met tien uur, wij doen het nu met vijf uur. We laten aan scholen over of ze kiezen voor een verlengde schooldag, die richt zich meer op talentontwikkeling, of voor de gezonde basisschool voor de toekomst, die richt zich meer op gezondheid en bewegen. Eigenlijk doen ze allebei ongeveer hetzelfde. Wij wilden niet in een soort sektarisch gevecht tussen scholen komen over wat de beste methode is.

03:10:06

De heer Meyer: Wel van belang is dat ze én een uitbreiding van de schooltijden kennen, én

talentontwikkeling, én een vorm van bewegen of gezondheid. Ze mogen zelf kiezen in welke mate ze dat doen. We hadden er twee, basisschool De Vlieger en De Horizon. Mijn jongste zit op De Horizon, hij is helemaal verzot op meester Marvin. Wat doet meester Marvin? Dat zult u begrijpen, bewegingsonderwijs oftewel keten. Dat vindt hij helemaal te gek. Dat leidt ertoe dat er vakdocenten zijn die daarop worden ingezet, waardoor de reguliere docenten meer tijd hebben om zich te verdiepen in rekenen, lezen en schrijven. Dat is de aanpak. Wij gaan dit jaar naar vijf scholen met een Rijke Schooldag of verrijkt onderwijs, en we starten een experiment met meer kinderen naar de peuteropvang.

03:10:53

De heer Meyer: U zag iets over laaggeletterdheid, 20 procent. Het heeft onder andere te maken met dat te weinig kinderen die het nodig hebben naar de peuteropvang gaan. Ter illustratie, 90 procent van de kinderen met een vve-indicatie gaat in Nederland naar de peuteropvang. In Heerlen-Noord is dat 54 procent. Het is dus niet alleen inzet met een projectje op laaggeletterdheid. Je moet van meet af aan beginnen met allerlei schakels die met elkaar verbonden moeten zijn om dit te kunnen oplossen. Dat is onder andere dat meer kinderen naar de peuteropvang gaan. We hebben een hele schakel, van min negen maanden tot 25, die we tot een ketting willen brengen om zo de leefomgeving van kinderen aan te passen.

03:11:34

De heer Meyer: In 2023 doen we ook een aantal projecten. Onze voorwaarde is dat scholen alleen subsidie via of van ons krijgen voor dit soort projecten als ze zich commiteren aan dat het een stap is op weg naar een volwaardig Rijke Schooldag. Als zij zeggen: "Wij vinden alleen het leerorkest interessant en verder willen wij niets met de uitbreiding van uren." Dan zeggen wij: "Jammer, dan zoek je zelf maar de financiering daarvoor." Het moet een stap op weg zijn naar de volwaardigheid. In 2027 hebben we als doel gesteld... Eigenlijk was ons doel veel lager. We kwamen er al snel achter dat het sneller kan. Dan houden we niet aan doelen vast. Dan stellen we scherpere doelen. Ons scherpere doel is nu 26 scholen, zoveel staan er in Heerlen-Noord, zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs als speciaal onderwijs. In 2027 moeten 8.000 leerlingen in ieder geval op weg naar een Rijke Schooldag zijn, en het liefste allemaal op een volwaardige Rijke Schooldag zitten.

03:12:30

De heer Meyer: Dan zijn dit de lessen, tot slot. Het lijkt veel op wat we hebben gezien van Matthijs, maar ook die van Marco. Ik heb ze verder samengevat. Langjarig, onze inhaalrace is een marathon en geen sprint. Ik heb er ervaring mee. Als je te snel begint in een halve marathon of in een marathon, dan ga je kapot. Dat mag ons niet overkomen. Pionieren, een lerende organisatie. Dat is erg belangrijk. Laat ik er meteen aan toevoegen dat de gemeente in Heerlen alle steun verleent die je maar kunt bedenken. Het college spreekt altijd uit één mond, zoals we weten. Het college is collectief voor, maar zonder enige twijfel ook individueel volledig intrinsiek gemotiveerd. De ambtelijke top is dat. Toch is het moeilijk.

03:13:17

De heer Meyer: Waarom is het moeilijk? Omdat de gemeente zegt: "Andere alliantiepartners moeten meer betalen, moeten meedoen." Om vervolgens veel naar zichzelf toe te trekken. Het gebeurt uit goede wil, zonder enige twijfel. Echter, als je dat blijft doen, als je alles naar

je toetrekt en opzuigt zullen anderen nooit meer meedoen. Dat loslaten herken ik zeer. Dat vergt ook een onafhankelijk programmabureau, op welke manier dan ook. Dat moet ieder gebied op zijn eigen merites beoordelen. Bij ons werkt het zo dat het noodzakelijk is, anders blijft de gemeente alles opzuigen. Nogmaals, uit de allerbeste bedoelingen.

03:13:50

De heer Meyer: We hebben nog veel geld nodig. Wij denken aan 250 miljoen euro voor 25 jaar. Die is er nog niet, maar er is geen reden voor optimisme. Onze alliantiepartners zijn, daar had ik mee moeten beginnen: alle woningcorporaties, alle onderwijsinstellingen, de gemeente, het Rijk, CZ, de Rabobank, alle welzijnsinstellingen, de GGD, de politie, het OM, en dan ben ik er vast en zeker nog een paar vergeten. Het is een hele bende. Die zullen allemaal meer moeten doen op hun eigen werkveld. Sneller, beter, meer. Daar hebben ze elkaar voor nodig.

03:14:24

De heer Meyer: De eerste financieringsstroom is de grote pot geld uit Den Haag die er nog niet is. Die stroom is nog relatief, die is nog gering. Daar moet meer in. De tweede is wat partners zelf meer kunnen doen. Ze hoeven niet te wachten op het Rijk. We zijn geen Calimero. Ik zou bijna willen zeggen: het Rijk doet mee. Het Rijk mag meedoen met meer geld. Wij gaan in de tussentijd al aan de slag. Het derde is de subsidieloketten waarmee het Rijk nu ook al meedoet, maar die wij met zijn allen moeten afjagen. Wij zijn al heel erg geholpen als het er geen 130 zijn, waarvan wij er 100 niet eens kennen, maar dat het er drie, vier of vijf zijn. Dan mag je ons aan een hele zware ballotagecommissie onderwerpen, maar voorkom dat ik de helft van mijn team moet inzetten om überhaupt op zoek te gaan naar al die subsidieloketten.

03:15:23

De heer Meyer: Nog heel veel geld nodig, maar geen reden voor pessimisme. Met wat wij zelf kunnen hebben wij nu een investeringsvolume voor dit jaar van tien miljoen euro. Dat is bij lange na niet genoeg, maar het is wel tien miljoen euro. Dan de samenhang. Ik zou ervan willen zeggen dat in de stad waarin er een traditie is als het gaat om wijkvernieuwing en sociale stedelijke vernieuwing, dat we zeker niet moet weggooien wat er in het verleden gebeurd is. Ik hoor wel eens over de Vogelaarwijkenaanpak, dat het allemaal niks was. We kunnen daar ongetwijfeld van leren dat we meer achter de voordeur moeten doen, maar dat betekent niet dat we nu de fysieke opgave zouden moeten vergeten. Niet doorslaan van het ene naar het ander. Het moet allemaal tegelijk.

03:15:57

De heer Meyer: Als een kind naar een Rijke Schooldag gaat, maar komt thuis in een schimmelwoning of een krot zoals onze Belgische vriend het zei, of in een onveilige buurt, dan hebben we aan de achterkant verloren wat we aan de voorkant gewonnen hebben. We moeten dat samen doen. Tot slot, niet voor niks dat ik daar mee begon en daar eindig ik ook graag mee. Trots, een trotse bodem als brandstof voor onze inhaalrace. Er staat een dubbele punt achter. Het had niet moeten, maar laat ik hem toch maar zo beëindigen, dat wij geen genoeg meer nemen met een zesje. Dat heeft Heerlen veel te lang en veel te vaak gedaan. Wij gaan voor een achteneenhalf, ook als het meer geld kost. We stoppen desnoods veel mensen in een bus. Daar heb ik enige ervaring mee, en dan komen we naar Groningen of

naar Rotterdam, of nog veel beter naar Den Haag. Die vijfde is echt belangrijk, trotse bewoners als brandstof voor onze inhaalrace. Dank u wel.

03:16:42

Voorzitter: Dankjewel. Je hebt ons in ieder geval weer wakker gemaakt met jouw enthousiaste verhaal. Toen je net vertelde over alle investeringen die je doet in het onderwijs, de doelen die je daarbij hebt, toen schoot door me heen: hebben we ons onderwijs niet te veel uitgekleeft? Dit zou je ieder kind gunnen.

03:17:10

De heer Meyer: Ja, dat klopt. We later het aan de scholen zelf over. Sommige scholen kiezen voor ontbijt, andere scholen kiezen voor allerlei andere vormen. Ik sprak gisteren iemand in Apeldoorn die zei: "Dit hadden we toch een hele tijd geleden op onze scholen?" Ik denk dat het waar is. Tegelijkertijd hebben we nu de realiteit die we hebben. Als dat nu betekent dat wij het weer moeten opbouwen of op een andere modernere manier moeten doen... De tijd is ook voortgeschreden en we hebben op allerlei plekken nog grotere problemen gekregen dan we in het verleden hadden. Dan bouwen we dat nu wat mij betreft weer opnieuw op.

03:17:45

Voorzitter: Dank u. Zijn er vragen? Daan.

03:17:55

De heer Brandenburg: Ik word een beetje een repeterende plaat. Het gaat weer over dat preventie. Wat ik er ook interessant aan vind is: lukt het om die zorgverzekeraars daar een beetje in mee te krijgen? Laten we wel wezen, die dingen moeten morgen weg, maar we hebben ze nog even. Voor de komende vijf jaar moet je er afspraken mee maken. Lukt dat en krijg je hen enthousiast voor de preventie? Aan de andere kan, hoe gaan jullie om met toch ook de keerzijde van preventie? Dat is er ook een van eigen schuld. Dat is een beetje als zeggen: u bent gedehydriseerd, dan had u maar niet zo lang in de sauna moeten zitten.

03:18:33

De heer Meyer: Bijvoorbeeld, ja. Dat impliciete wapperende vingertje herken ik. Wij hebben ons programmabureau, dat is gevestigd vlak bij een supermarkt, eigenlijk direct daarnaast. In Heerlen-Noord zie je in de supermarkten op drie plekken - in Heerlen-Zuid hebben ze dat helemaal niet - rond de vierentwintigste van iedere maand twee rijen staan. De eerste is voor de pinautomaat. Mensen binnen dan contant geld om te voorkomen dat de huur en de hypotheek al eerder ervan af is. De tweede rij, dat heeft niet precies met elkaar te maken, is de rij voor de snackmuur. Als journalisten bij ons op bezoek komen, of andere mensen vaak uit de Randstad, dan vragen ze: "Heb je al met de filiaalmanager gesproken om te vragen of die snackmuur weggaat?" Dan zeg ik: "Ja, ik heb met Matthieu gesproken, maar niet over de snackmuur, omdat het volstrekte symptoombestrijding zou zijn." De snackmuur ontstaat als je hem daar weghaalt een straat verderop bij Broodje Pedro. Dat is ook nog letterlijk.

03:19:45

De heer Meyer: We hebben twee principes. Ik wil graag met broccoli zwaaien, maar zolang de stronk broccoli in de supermarkt vier euro en dertig cent kost en een bevroren pak met 20 frikandellen twee euro zestig kost, kan ik het mensen die niet veel te makken hebben niet kwalijk nemen dat zij kiezen voor het laatste. Met andere woorden, het legemaagprincipe...

Als het gaat om bijvoorbeeld de Rijke Schooldag, dan zeggen sommige scholen: "Wij smeren een boterham. Ik ben al lang blij als er een boterham chocopasta in het boterhammentrommeltje zit, omdat dat veel beter is dan de helft van de kinderen die überhaupt niks in hun boterhammentrommeltje hebben.

03:20:16

De heer Meyer: Onderdeel van gezondheid maakt uit dat je überhaupt een gevulde maag hebt. Met andere woorden, daar moeten we starten. Ik snap dat het in veel beleidskringen, zonder dat ik dat sneerderig of wat dan ook bedoel, dat we beginnen bij onze eigen omstandigheden. Dan beginnen we bij de worteltjestaart en bij de broccoli, en allemaal andere voorbeelden. Dat is ook prima. Daar moeten we ook naartoe, maar niet zonder het legemaagprincipe toe te passen. Je zult het nooit volledig voorkomen, en zorgverzekeraars zullen ook inzetten op preventie. U heeft de cijfers gezien. Niet zo gek dat ze dat doen, want ze hebben 25 miljoen euro goed te maken. Wat u verder ook vindt van de zorgverzekeraars, ze hebben een bak macht, een bak geld, en een enorm belang. Dat is voor mij één en één plus nog eens één, is in dit geval meer dan drie. Dit moeten wij kunnen goedmaken. Ik denk ook dat de maatschappelijke panelen zijn verschoven. Dit verhaal vijf jaar geleden verteld hebbend had in onze samenleving tot andere reactie geleid dan op dit moment. Ik zie ook onder zorgverleners en allerlei andere mensen, deskundigen, beleidsbepalers, veel meer begrip voor deze houding en veel meer afwijzing van de impliciete beschuldiging: "Had u maar niet zoveel frikandellen moeten eten."

03:21:33

Voorzitter: De broccoli heeft het zwaar vanavond. Nog meer vragen? Mirte.

03:21:49

Mevrouw Goodijk: In Rotterdam zagen we duidelijk 31 indicatiefactoren. Ik was benieuwd hoe jullie het beleid evalueren. Is daarin ook een rol weggelegd voor bijvoorbeeld de gemeenteraad?

03:22:06

De heer Meyer: Goede vraag. Wij zijn nog niet zo ver als Rotterdam-Zuid want we zijn nog maar een jaar bezig. Laat ik deze vraag met drie onderdelen beantwoorden. De eerste is dat wij, net als Rotterdam-Zuid, een monitoring hebben. We doen dat samen met een kennisconsortium, oftewel met de kennisinstellingen uit onze regio. De Open Universiteit is daar leidend in, die heeft het hoofdkantoor in Heerlen staan. De Universiteit van Maastricht, Hogeschool Zuyd. Het CBS heeft ook zijn hoofdkantoor in Heerlen staan. Kortom, wij maken gebruik van de data en de kennis die er is. Zij volgen ons programma. Vanaf 1 januari 2023, iedereen die in Heerlen woonde en er geboren werd, omdat wij willen voorkomen dat, hypothetisch gezegd, als wij de armste wijken zouden slopen en daar alleen villa's zouden bouwen, dan zouden we het gemiddelde - daar werd al eerder aan gerefereerd - opkrikken. Dat is niet zo makkelijk, maar toch zou dat kunnen. Dan doen we niet dat wat we ook willen, namelijk de mensen die er al wonen ook een betere omstandigheid bieden. Wij willen iedereen die er woont en die ook weggaat volgen om te zien of het beleid geholpen heeft. Dat is het eerste.

03:23:10

De heer Meyer: Het tweede is dat wij een combinatie van doelen hebben. Een deel van de

doelen is gekoppeld aan: we willen de achterstand in vergelijking met Heerlen-Zuid goedmaken. Dat was in het geval van laaggeletterdheid bijvoorbeeld van 20 procent naar dertien procent. Andere doelen combineren op naar het Nederlandse gemiddelde groeien, oftewel het Nederlands gemiddelde over 25 jaar inhalen. Die hebben wij uitgesplitst in allerlei tussendoelen over vijf jaar. De derde, wat is de rol van de gemeenteraad? Dat lijkt heel erg op het antwoord wat Marco gaf, maar laat ik hem iets toespitsen. De gemeenteraad in onze alliantie is één van de achterbannen. Ik realiseer me, ik ben zelf zestien jaar raadslid geweest, dat als de gemeenteraad hoort dat ze één van de achterbannen is, dat ze zich daar helemaal niets van aantrekt. Helemaal niets. Ze stelt overal vragen over, ze vindt ook overal van alles van. Dat moet ze ook vooral doen, hartstikke goed. Ze is echter wel één van de achterbannen. De huurdersbelangenorganisaties zijn dat ook, de verzekerden van CZ zijn dat ook. Zo behandelen we hen ook. Als we dat niet doen, dan zullen alle andere alliantiepartners zeggen: "Gemeente, lost u het maar op." Als je doet wat je deed, dan krijg je wat je kreeg. Met andere woorden, als we zeggen dat een alliantie nodig is omdat we het niet individueel alleen kunnen oplossen, moet je ruimte bieden aan de andere alliantiepartners. Dat geldt ook voor de gemeenteraad. Ik zou heel erg sturen, dat zou mijn advies zijn - ik weet niet of ik het advies zelf had opgevolgd toen ik raadslid was, voeg ik er meteen aan toe, zo eerlijk wil ik ook zijn - ik zou sturen op hoofdlijnen. Dat doet u natuurlijk hier in het slimme Groningen altijd.

03:24:45

De heer Meyer: Ik begon op 1 april en ik had drie maanden later al schriftelijke vragen, spreekwoordelijk, aan mijn broek over of de levensverwachting van de kinderen in Heerlen-Noord al gestegen was. Dat is een hoofdlijn, maar een beetje een te snelle hoofdlijn, zou ik zeggen. Dus ik denk daar een beetje over na. We willen dat er democratische invloed is per verkiezing. Dat is nogal wiesdes. We willen niet dat je iedere vier jaar weer een nieuwe projectencarrousel moet opstarten omdat er toevallig een andere wind waait. Spreek je dan nu uit, als je vindt dat het niet goed genoeg is en dat het anders moet. Voorkom dat je iedere vier jaar een nieuwe u-bocht neemt, en dus doet wat in de afgelopen decennia te vaak gebeurd is wat mij betreft.

03:25:29

Voorzitter: Nog een vraag? Ja, Elisabeth.

03:25:33

Mevrouw Akkerman: Bedankt. Ik had een persoonlijke vraag, maar dat komt ook omdat je er zelf drie keer aan refereerde dat je zelf uit Heerlen komt en uit een situatie van armoede. Ik ga ervan uit dat het nu niet meer het geval is. Wat in jouw persoonlijk leven cruciaal is geweest, om daaruit te komen.

03:25:48

De heer Meyer: Goede vraag. Laat ik hem iets indirecter beantwoorden. Een anekdote. Ik heb een enorme hekel aan het begrip sociale steiger, omdat dat impliceert dat je het alleen zelf doet. Ik accepteer het als mensen dat begrip gebruiken, maar toch. Anekdotisch. Een vriendje in mijn straat... Ik heb een moeder en een vader, maar mijn moeder zei de hele dag: "Ga studeren, doe je best, dan krijg je het beter dan wij het hebben." Ik hoor haar dat nu nog zeggen, zelfs hier in Groningen, bij wijze van spreken. Mijn vriendje verderop in de

straat had niet zo'n moeder. Die moeder deed van alles, maar niet dit. Zeg het maar: is dat zijn falen en mijn succes?

03:26:39

De heer Meyer: Als we zeggen: "It takes a village to raise a child", betekent dat dat er twee ladders zijn. De ene ladder staat op betongrond en de andere ladder staat op moerasgrond. Op die betongrond kun je nog zeggen: "Als je gezonde armen en benen hebt, kun je omhoogklimmen." Ik vind dat mensen hun best moeten doen. Geen misverstand daarover. Mensen zijn geen slachtoffer. Ze moeten allemaal met hun individuele verantwoordelijkheid hun best doen. Als je echter ontkent dat er verschillende omstandigheden zijn, die ladder met die betonondergrond en die ladder met die moerasondergrond, dan zie je niet dat hoe hard je ook klimt op die ladder met die moerasondergrond, dat je niet omhoog zult komen, althans heel erg moeilijk. Met andere woorden, ik vind dat wij als instituten meer naar die omstandigheden mogen kijken, zonder te ontkennen dat mensen een individuele verantwoordelijkheid hebben.

03:27:23

De heer Meyer: Ik heb die vraag niet zo gehoord, maar ik wil het wel even scherpstellen. Ik ben niet het voorbeeld waarmee je kunt zeggen: "Dan moeten mensen het vooral zelf doen. Hadden ze maar niet zoveel dit of dat moeten doen. Hadden ze maar moeten studeren." Sommige mensen hadden niet de moeder die de hele tijd in hun nek hijgde over hoe belangrijk het is om te gaan studeren. Met andere woorden, je kunt van alles vinden van volwassenen maar die kinderen kunnen er niks aan doen. Daarop richten wij ons qua volgende generatie in ons programma.

03:27:59

Voorzitter: Dankjewel. Toen ik het voorbereidingsmemo zag van de griffier, e-mailde ik terug: "Als we dit tempo halen, zijn we om 21:15 uur klaar." Volgens mij is het ruimschoots later. Dat was ongeveer de planning. Dat is gelukkig niet gelukt. Het is een heel inspirerend gesprek tot nu toe. Er zijn misschien nog vragen die we aan jullie alle drie zouden willen stellen, of waar jullie verschillend over denken. Ik wil ook de mensen op de tribune de gelegenheid geven om daaraan mee te doen, als zij daar behoefte aan hebben. De raad gaat voor, het is een raadssessie. Als aftrap een vraag voor jullie alle drie: hoe kijken jullie, als vervolg op de vraag van Elisabeth, aan tegen het begrip kansengelijkheid? Mag ik de socioloog in ons midden als eerste het woord geven?

03:28:57

De heer Uyterlinde: Ik heb daar geen pasklaar antwoord op. Kan je de vraag iets meer toelichten?

03:29:02

Voorzitter: Er wordt vaak de suggestie gewekt dat als je iedereen maar gelijke kansen geeft, dan komt het met iedereen goed.

03:29:10

De heer Uyterlinde: Dat is natuurlijk een beetje kort door de bocht. Als je het hebt over deze gebieden, waar we de hele avond over praten, denk ik dat je ernaar zou moeten streven met dit soort gebiedsgerichte aanpakken dat daar waar je woont, daar waar je geboren wordt en

opgroeit, dat dat geen invloed heeft op de kansen die je hebt in de maatschappij. Dan sluit ik me aan bij wat Ron net schetst. De context kan je kansen beperken. Dat kan zitten in een school waar je omringd bent door veel kinderen die veel aandacht nodig hebben, waardoor schoolprestaties lager zijn. Er zijn allerlei interventies, die ook genoemd zijn, die daarbij kunnen helpen. Ik denk dat zo'n gebiedsgerichte aanpak een belangrijk instrument is om kansengelijkheid te vergroten.

03:30:01

Voorzitter: Dankjewel. Marco Pastors.

03:30:09

De heer Pastors: Het is natuurlijk een hele grote vraag, maar je moet hem ook niet te groot maken. Ik denk dat op dit moment de kansen te ongelijk zijn verdeeld en dat je vanuit de verschillende publieke partijen, in ieder geval die daarvoor zijn, een verantwoordelijkheid ervoor hebt. Eén van de schooldirecteuren zei: "Kansengelijkheid vraagt ongelijk beleid." Daar kun je achteraan zeggen: "Dat maakt natuurlijk niet alles goed, maar het is wel een begin." Als het thuis minder goed geregeld is, dat je dan in ieder geval als overheid in die buurten voor die mensen wat extra's doet. Ook om de boel, dan ga ik een beetje op Job Cohen lijken, bij elkaar te houden, dat de verschillen niet te groot worden. dat is wel degelijk aan de hand. We zijn natuurlijk onze verzorgingsstaat aan het uithollen. De grootste pijn zit in de wijken waar de mensen hem het hardst nodig hebben. Dat stukje omdraaien, dat is wat we in dit kader allemaal proberen te doen.

03:31:12

Voorzitter: Ron.

03:31:16

De heer Meyer: Ik sluit me daarbij aan. De brandweer weet er, bij wijze van spreken, het beste mee om te gaan. Oftewel: waar stuur je de brandweer naartoe als je moet kiezen? Is dat naar een smeulende peuk op een nat grasveld of is dat naar een flatgebouw waar de vlammen uit het dak slaan? Dan is de keuze redelijk makkelijk. Ik denk dat het ook geldt voor, dat is in het verlengde van wat Marco zegt, een deel van onze buurt. Het betreft 1,2 miljoen mensen, liet Marco zien. Niet iedereen in die gebieden is arm, niet iedereen in die gebieden heeft beperkte kansen. Het zijn wel gebieden waar het water heel veel mensen over de voeten stroomt.

03:31:53

Voorzitter: Iemand van de aanwezige raadsleden? Een vraag? Ja, Dennis.

03:32:08

De heer Ram: Misschien een vraag aan Ron. Je had het over de samenstelling van wijken, mengen en niet verdringen. Kan je iets breder aangeven hoe jullie aanpak daar is, en een voorbeeld geven hoe dat werkt en wat jullie instrumenten daarbij zijn?

03:32:26

De heer Meyer: Daar zijn we nog maar net mee begonnen. Daar zijn nog geen directe concrete resultaten van. Het geldt voor veel wijken waar heel veel mensen wegtrekken binnen hele korte tijd, binnen vijf jaar bijvoorbeeld. Ik vind dat je die wijken moet ontzien. Dat betekent niet dat je in je gemeenschap mensen niet opvangt. Over die solidariteit moet

je het met zijn allen hebben, daar moet je vooral ook discussie en debat over hebben. Als solidariteit betekent dat je mensen opvangt, dan betekent dat ook dat je kijkt naar wie de breedste schouders heeft. Ik denk dat we de hele avond hebben laten zien dat de wijken waarover wij het hebben, dat dat niet per definitie de wijken zijn met de breedste schouders.

03:33:12

De heer Meyer: Ik snap waarom het toch gebeurt, dat is het systemische. Waar staan de woningen van de corporaties die het goedkoopst zijn en waar mensen terecht kunnen? Dat is precies waarom je in de samenstelling iets zou moeten proberen te doen. Ik zei het al, het kan nu met toewijzingsbeleid. Dat vergt wat van corporaties. Het kan ook betekenen dat sommige woningen net wat langer leegstaan. Dat is ingewikkeld, zeker in de huidige tijd. Ik vind dat je niet moet wachten totdat er een zogenaamde herstructurering is. Dat kan soms vijf of tien jaar of langer duren. Ik vind dat je dat ook nu al moet proberen te doen.

03:33:48

De heer Meyer: Het is niet zo gek als dat iedere keer in je buurt gebeurt, dat je dan denkt: het zal me roesten, want dit systeem werkt niet voor mij. Dat begrijp ik heel goed in onze wijk. We zullen naar gemengde wijken toe moeten. Ik wil de discussie niet per se openen maar ik zeg het wel: ik geloof zeer nadrukkelijk en sterk dat gemengde wijken - ons kent ons, of ons soort mensen werd het genoemd - betekent dat je ook gemengde vormen van netwerken hebt. Wat wij nu heel vaak zien is dat mensen die relatief eenvoudige problemen hebben niet een netwerk hebben waarmee ze tot de ambtenaar kunnen komen, of de jurist of de wethouder. Daarmee worden hun relatief eenvoudige problemen hele grote problemen.

03:34:35

De heer Meyer: Een gemengde wijk, los van culturele achtergrond, vind ik op zichzelf niet per se interessant, maar ik vind een menging van netwerken op zijn minst interessant. Als je weet dat je buurman een klein probleem heeft en je kunt het oplossen, dan los je het doorgaans op als je hem kent. Daar proberen wij aan te werken, maar dat gaat met vallen en opstaan.

03:34:53

Voorzitter: Moet in dat kader het woningtoewijzingsbeleid veranderen?

03:35:00

De heer Meyer: Ik denk dat corporaties veel kunnen. Als je kijkt wat minister De Jonge stelt over die 30 procent: bij nieuwbouw moet 30 procent van de woningen sociale huur zijn. Veel van de ons omliggende gemeentes, zeker in het Heuvelland, hebben dat bij lange na niet. Heerlen heeft 44 procent als het gaat om sociale huurwoningen. Dan heb ik het niet eens over ons grootste probleem, dat zijn namelijk de hele slechte particuliere woningen waar, even plat gezegd want dat zijn ze niet allemaal, behoorlijk veel arbitraire verhuurders tussen zitten. Dat is eigenlijk ons grootste probleem. Dat zijn de mensen die vaak niet eens meer terecht kunnen in de corporatiewoningen. Met andere woorden, er kan al heel veel met het huidige toewijzingsbeleid, maar dan moet de corporatie het ook durven. Dan moet je ook een afspraak durven te maken - ik weet dat Marco dat in Rotterdam al gedaan heeft, op hun eigen manier - met de rest van je regio.

03:35:57

De heer Meyer: Uiteindelijk geloof ik ook erin dat je de problemen in Heerlen niet oplost als de rest van de regio niet ook net wat meer bouwt voor de eigen mensen daar. Dat is de conclusie, zij trekken nu naar Heerlen omdat ze nergens anders terecht kunnen. Laat ik één simpel voorbeeld geven: twee weken geleden of vorige week stond er in De Limburger een artikel over waarom Heerlen op één stond als het ging om echtscheidingen. Op zich is dat niet zo gek, want armoede en stress leiden vaak tot ellende en tot echtscheidingen. Wat bleek nou? Het ging helemaal niet erom dat de echtscheidingen in Heerlen plaatsvonden. Nadat mensen van elkaar gescheiden waren, kwamen ze vaak terecht in de goedkope woningen in Heerlen. Dat vinden we op zichzelf geen probleem, maar als dat in wijken veel mensen tegelijk betreft, dan kun je een probleem krijgen.

03:36:46

Voorzitter: Hoe zit dat in Rotterdam met het woningtoewijzingsbeleid?

03:37:18

De heer Pastors: De Rotterdamwet voorzag op sturing op verhuur van particuliere woningen. Particuliere verhuurders zijn heel moeilijk te sturen daarop. Met corporaties is er veel meer mogelijk. Dat is wat Ron ook zegt, dan kun je ook sturen op mensen die vrijwilligerswerk doen. Dat zijn in het algemeen mensen die wat over hebben, die je ook in zo'n wijk wilt hebben en zij zullen dat daar ook wel weer oppakken. Politieagenten, verpleegkundigen en onderwijzers. Dat is waar op dit moment vooral het beleid zich op richt. Dat is wel heel erg belangrijk. De corporaties hebben de neiging om te zeggen: "Het zijn lastige mensen om te plaatsen. Als we hen in een hele sterke buurt plaatsen, dan worden we daarna platgebeld." Dat is ook zo, en dat doen ze het maar niet. Dan zetten ze hen in een buurt neer waar minder wordt gebeld. Dat is niet de goede oplossing. De kunst is om dat anders te doen, te zorgen dat mensen met een goede begeleiding ergens worden geplaatst en dat het netjes gespreid wordt. Dat is een heel traject, en er valt nog een wereld te winnen. Bij ons ook, en dan zijn we er al heel lang mee bezig. Dat zou ik ook zeker in het plan opnemen.

03:38:37

Voorzitter: Ik kijk ook naar onze socioloog, want we hebben niet elke dag een socioloog in ons midden. Werkt dat ook om gemengde wijken te maken? Helpt dat?

03:38:45

De heer Uyterlinde: Gemengde wijken is een beladen vraagstuk. Er is altijd veel discussie over geweest. Hoge verwachtingen ook vaak over waarom je zou moeten mengen, en dat mengen leidt tot meer contact en stapjes op de maatschappelijke ladder. Tijdens het grotestedenbeleid is veel onderzoek gedaan. Sociologen en geografen hebben elkaar een beetje stukgeslagen met hun eigen onderzoek om dat mengingsideaal, die bunker, te ontkrachten. Ik ben geneigd om daar anders naar te kijken. Je kunt op zoek gaan naar hard bewijs dat mengen helpt en dat mensen daarmee verder komen. Wat we de afgelopen tien jaar hebben gezien, is dat in de wijken waar concentraties van de goedkoopste woningen staan, concentraties komen van mensen die het moeilijk hebben.

03:39:28

De heer Uyterlinde: Woningcorporaties hebben, ook door veranderingen in de Woningwet, in de goedkoopste voorraad soms meer dan de helft van de huurders is afkomstig uit de

maatschappelijke opvang, uit de ggz, spoedzoekers, mensen die uit een scheiding komen. Als dat soort groepen te dicht op elkaar zitten, dan komen mensen niet vooruit en hebben ze ook geen netwerk om zich heen. Menging is dus een instrument om de concentraties van achterstanden te doorbreken. Ik heb zelf in verschillende wijken onderzoek gedaan naar wat voor vorm van menging helpt.

03:40:03

De heer Uyterlinde: Dan zijn er ook een aantal lessen belangrijk, denk ik. Meng niet te radicaal door elkaar, maar in ruimtelijke termen. Zoek naar de juiste korrelgrootte, homogene portieken in heterogene buurten, dat helpt. Wat ook helpt, is om niet te grootschalig te herstructureren met slopen en uitverhuizen. Probeer het in kleine stapjes te doen, zodat mensen binnen de buurt kunnen doorverhuizen. Eerst nieuwbouw realiseren, dan pas het oude complex slopen. Als je daar de tijd voor neemt en dat niet in vier jaar doet maar in tien jaar, dan kan je volgens mij wel degelijk beter leefbare gemengde wijken realiseren. Menging is volgens mij heel hard nodig als interventie in deze gebieden.

03:40:42

Voorzitter: Dankjewel. Heeft nog iemand een vraag of een punt wat hij graag in de strijd gooit? Jimmy geeft het signaal dat hij wil stoppen. Er zitten hier ook een paar mensen van de club die ons Groningse model... Ik ken jullie niet. Iemand van het onderwijs, iemand van de politie was er.

03:41:09

Voorzitter: [onhoorbaar 03:41:10 - 03:41:43]

03:41:42

Voorzitter: Ik heb nog twee vragen voor jullie, namelijk de vraag: de lessen die Ron en Marco ons voorhouden, zijn die hier al geleerd? De tweede vraag: waar is het bedrijfsleven in onze club? Misschien wil de wethouder iets daarover zeggen.

03:42:07

Heer 1: Dan moet je ze wel kennen.

03:42:07

Voorzitter: Ik zei het al: ik ken jullie niet. Rik?

03:42:21

Voorzitter: Ik zal het kort houden. Ontzettend bedankt! Ik ben wethouder Wonen en ook onder andere wijkvernieuwing, samen met Karin en Eelco en Inge uit ons college is ook aangeschoven. Heel veel geïnteresseerde ambtenaren en mensen uit onze maatschappelijke coalitie. De vraag is: zijn de lessen geleerd? Nee, nog lang niet allemaal. We zijn ook nog lang niet uitgeleerd. Ik heb ontzettend veel goede dingen gehoord, tenminste wat ik er nu van weet, waarvan ik denk: daar kunnen wij iets mee. Daar gaan we heel hard mee aan de slag. De analyse moet heel goed zijn, heb ik Marco horen zeggen. Tegelijkertijd: ga het ook gewoon doen daarna. Daar krijg ik ook echt energie van in de zin van om het te gaan doen. Ron bood net aan: "Kom een keer met elkaar naar Heerlen toe." Dit gesprek kunnen we misschien periodiek met elkaar voeren, en misschien ook met bewoners en met andere raadsleden uit de andere gemeenten. Dat lijkt mij fantastisch. Als wij elkaar misschien de komende tien tot vijftien jaar hierin kunnen vasthouden, kunnen we onze leercurve echt

versnellen. Dat geeft heel veel inspiratie en zin. Het bedrijfsleven mag zeker mee in de bus, Klaas. Van harte welkom. Wil één van jullie iets daaraan toevoegen?

03:43:35

Voorzitter: Wij gaan er een eind aan maken. We hebben natuurlijk een paar Groningse herinneringen voor onze sprekers. Er is ook een pakketje onderweg naar Vlaanderen. Heel erg bedankt voor jullie fantastische bijdrage. Alsjeblieft. Ik heb als raadsleden horen zeggen: dat gaat geapplaudisseerd maar het lijkt me toch een goed idee om dat even te doen. Dank jullie wel en wel thuis.